БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 192(5084) Вторник
Сентябриин 24
1946 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

Бүхы колхозно таряашад СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй мүнөөдэр толилогдоhон тогтоолые угаа ехэ ханалтайгаар угтаха. Колхозно деревниин ажалшад хадаа колхозно байгуулалта тухай, тэрэниие саашадань бэхижүүлхэ ба hалбаруулха тухай большевистскэ партиин ба советскэ гүрэнэй шэнэ анхаралые энэ тогтоол соо хараха байна.

„ПРАВДА"

Хүдөө ажахын артелиин Сталинска Устав— колхозно ажабайдалай эбдэршэгүй хуули

Хүдөө ажалай талаар табанжалай түсэбэй зорилгонуудые эмхидхалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ колхозуудые эмхидхэлэй ажахын талаар саашадань бэхижүүлгэ ба колхозуудые большевистскээр хүтэлбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлгэ түрүү зэргын удхашанартай байна.

Колхозно байгуулалтын түрүүшын дуршалые сэсэмэргэнээр нэгэдхэн хамтаруулжа, нүхэр Сталин болбол парти ба колхозно таряашадые хүдөө ажахын артелиин жэшээтэ Уставаар зэбсэглүүлээ. Энэ уставта колхозой ажабайдалай гол заршамуудынь али ба тодоор элирхэйлэгдэнэ. Энэ шухалын шухала программна документдэ колхозуудые эмхидхэлэй ба хүтэлбэрилхын сэсэмэргэн сталинска политика нэгэдхэн харуулагданхай. Хүдөө ажахын артелиин уставые редактировалхын тула байгуулагдаhан колхозниг уд-ударнигуудай хоёрдохи съездын комиссида нүхэр Сталин иигэжэ хэлээ hэн: „Биднэр таатай хуули зохеон бэшэжэ байнабди. Тиин Устав хадаа деревнидэ шэнэ общество байгуулгын гэгээл дээдэ хуули, үндэhэн хуули мүн". Колхозуудые большевистскээр хүтэлбэрилхэ гээшэ колхозно ажабайдалай энэ үндэhэн, гэгээл дээдэ хуулиин статьянуудые бодото дээрэнь ажабайдалда хазагайруулангүйгөөр бэелүүлхэ ябадалда байнабшуу.

Хүдөө ажахын артелиин Сталинска Устав болбол амгалан сагай үедэ хүдөө ажалай бүхы hалбаринуудай шууд дэбжэлтые ба колхозно таряашадай шанга шадалтай байдалай дээшэлхэ ябадалые хангаhан, колхозуудай бэхижэлтэдэ хүтэлбэрилхы үндэhэ hуурин болоно байгаа. Колхознигууд ба колхозницанууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хүндэ ушар жэлнүүдтэ айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараhан, арад зоноо болон Улаан Армияа эдеэ хоолоор, ажаүйлэдбэреэ түүхэй эдүүдээр таhалгаряагүйгөөр хангаhан байна.

Мүнөөдэр тунхаглагдажа байгаа Колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэхэ ябадалые усадхаха тушаа хэмжээнүүд тухай СССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол хадаа түрүү зэргын политическэ удхашанартай байна.

Хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэхэ ябадалнууд ямар хэмжээнүүдтэ гарааб гэхэдэ, ажалта үдэрнүүдые буруугаар гаргашалхаа, колхозуудай ниитын газарые үрилтэ хэхэ, колхозно зөөриие хулгайлан тарааха, районно ба бусад партийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө тушаалаа хэтэрүүлэн гэмтэ ябадал гаргаха, хүдөө ажахын артелиин хэрэгүүдые хүтэлхэ демократическа үндэhэ hуурине эбдэхэ ябадалда гараа.

Колхозно ажалта үдэрые бэхижүүлхын зорилго шэнэ табанжал табигданхай. Колхозуудай ажал хүдэлмэриие эмхидхэхэ ба олзо доходые хубааха хэрэгтэ ажалта үдэрэй үүргэ ба удхашанарые дээшэлүүлхэнь шухала. Ажалта үдэр хадаа дахин лэ билтарма болохо ёhотой.

Тиимэhээ ажалта үдэрые буруугаар гаргашалха ябадалтай, илангаяа управленческэ штадуудые ба правлени шадар хүдэлмэрилэгшэдэй персоналые хэтэрхыгээр ехэ болохо болон захиргаанай-управленческэ гаргашада ажалта үдэрнүүдые ба мүнгэн зөөриие хэтэрхэй үлүү ехээр гаргашалха ябадалтай шууд тэмсэхэ гээшэ түрүү зэргын удхашанартай болоно. Куйбышевскэ областьдо, жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ бүхы жэл соо олгогдоhон бүхы ажалта үдэрнүүдэй 14,6 процентнь эдэ хэрэгтэ гаргашалагдаhан, энэ областиин тогтоолоор Сосново-Солецкэ райондо мүн иимэ хэрэгтэ 20 процентнь гаргашалагдаhан байха юм.

Ажалта үдэрнүүдые урихэ, гаргашалха ябадал болбол хэhэн хүнэйнь түлөө тоо ба шанарай түлөө түлэхэ социалистическэ заршамые эбдэхэ, ажалта үдэртэ ногдохо натура ба мүнгые бага болохо ябадалда хүргэжэ, тэрээн дээрэhээ өөhэдэйнгөө материальна тухын тулада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө колхознигуудай оролдосонь бага болодог.

Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол колхозуудта ажалта үдэрнүүдые үрихэ хулгайлха ба колхозно олзо доходые буруугаар хубааха ябадалнуудта эсэсынь табихын тула шууд эрилтэ хэбэ.

Сталинска Конституциин ёhоор хэтэ мүнхэдөө эдлэхээр колхозуудта үгтэhэн ниитын газар болбол колхозно байгуулалтын хүсэ шадалтай ба бата бүхэ байхын гол үндэhэниинь болоно. Колхозно байгуулалтын бүхы түүхэдэ парти болбол нүхэр Сталинай заабаринуудай ёhоор колхозуудай ниитын газарые хёрхоор ба hэрэмжэтэйгээр сахижа байна. „Колхозуудай ниитын газарые үрилтэ хэхэ ябадалhаа хамгаалхын хэмжээнүүд тухай" 1939 оной парти ба правительствын мэдээжэ тогтоомжодо хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэхэ ябадал хадаа партида харша ба гүрэндэ харша хэрэг гэжэ тоологдоhон юм.

Олохон советско-партийна ба газар таряалангай органууд энэ онсо шухала тогтоол тухай мартаhан байха юм. Колхозуудай ниитын газарые үрилтэ хэhэн ушар баримтанууд дахяад олон болоо.

Мүн тэрэл Куйбышевскэ областьдо бүхы колхозуудые бултыень бэшэ, харин заримыень түүжэ шалгахада, ниитын газарые хуули бусаар өөрын дураар эзэлэн абаhан ба бууса шадарай участогуудые нормоhоо үлүү ехэ болгоhон ушарнууд 1945 ондо 7607 дахин болоhониинь, 1946 оной түрүүшын хахадта—11760 дахин болоhониинь элирүүлэгдэhэн байна.

Колхозуудай ниитын газарые үрилгэ хэхэ ябадал олонхидоо нютагуудай советскэ ба газар таряалангай органуудай үүсхэлээр гарадаг байха юм. Тэдэнэр хадаа колхозно газар дээрэ элдэб янзын туhалбариин ажахы ба хүдэлмэришэд болон албахаагшадай үмсын огородуудые бии болгохын нэрээр элдэб эмхизургаануудта ба тус тус нюурнуудта колхозуудай ниитын газарые таhалжа үгэхэ гү, али хэтэрхэдээ тэдэнэй өөhэдынь зоргоор эзэлэн абаха ябадалые гаргадаг байна.

Колхоздо харша ба гүрэндэ харша иимэ ябадал колхозуудай газарай фондые багадхана, тэдэнэрэй хамтын ажахые hуларуулна ба зарим хомхой хобдог элиментнүүдээр колхозуудай ниитын газарые эзэрхэн абаха ябадалые урмашуулдаг байна.

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол союзна республикануудай партийна ба советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, тэрэшэлэн хизаарнуудай ба областьнуудай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые колхозно газар эдлэхэ ябадалые гуримтай болгохые, зарим колхознигуудаар ба тэрэшэлэн эмхизургаануудаар өөhэдынгөө туhаламжын ажахыда хуули бусаар эзэлжэ абаhан газарые hөөргэнь колхозуудта бусаажа үгэхые уялгалба.

Советскэ Союз болбол ажалшан таряашадай хүсэлэлнүүдые наринаар сахидаг ба хамгаалдаг, дэлхэй дээрэхи тон гансахан гүрэн мүн гээшэ. 1932 оной августын 7-до гаргагдаhан хамтын социалистическэ зөөриие сахиха ба бэхижүүлхэ тухай хуули соо манай правительство энэ зөөриие ойроо хүргэшэгүй ба нангин гэжэ соносхоhон байгаа. Сталинскэ шэнэ табанжэл соо колхозуудай хамтын зөөриие бэхижүүлхэ ба арбидхаха ябадал зүбхэн лэ гүрэнэй ба колхозно-кооперативна зөөриие нарин нангинаар сахиhан дээрэhээ туйлагдаха байна гээшэ.

Партийна ба газартаряалангай хүдэлмэрилэгшэд колхозно байгуулалтын үндэhэ hууринь мүн болохо ниитын зөөриие хёрхоор ба нангинаар хамгаалжа, колхозуудай интересүүдые сахихын орондо өөhэдөө хэлэшэгүйгөөр колхозуудай зөөриие үбэршэлдэг баримтанууд бии. Иимэ хорото ябуулганууд колхозуудай энхэ амгалан байдалай үндэhэ hуурие эбдэжэ, колхозно кадрнуудые забхайруулна. Энэ ушарые гаргагшад хуулиин эгээл шанга хэмжээгээр хэhээгдэхэ ёhотой.

Жэшээлхэдэ, Ярославска областьдо элдэб нюурнууд ба эмхизургаанууд колхозуудта 24 миллион түхэриг уритэй байба. Гэхэтэй хамта, колхозууд хубаарилагдахагүй фондодо 30 миллион түхэриг дутуу оруулhан байна. Тус областиин Гаврилов—Ямска районой „Новый Путь" гэжэ колхоз 1946 оной июлиин 1-дэ 155 мянган түхэриг дебиторско уритэй байба. Энэ уринэй эхэнхинь колхозно эдеэ хоолые элдэб нюурнуудта ба эмхизургаануудта үнэгүйгөөр, урихаар үгэhэн дээрэhээ гараhан байха юм.

Хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэхэ ябадал артелиин хэрэгүүдые эрхилхэ дээдэ орган мүн болохо колхознигуудай хамтын суглаануудые тоохогүй ба тэдэнэй удхыень багадхадаг ушар дээрэhээ баhа гарадаг. Колхознигуудай хамтын суглаанай мэдэлгүйгөөр колхозуудай түрүүлэгшэдые томилхые ба тэдэнэрые хүдэлмэриhөөнь гаргаха гэхэ мэтэшэлэн бузагай ябадал гаргагдана. Тэд. колхознигуудай хамтын суглааhаа гадуур, районно организацинуудаар гэхэ гү, али дээрэhээ томилогдоhон түрүүлэгшэнэр колхознигуудай урда өөрынгөө харюусалгые тоохоо болижо, олониитэhээ таhаржа, хүдэлмэреэ хододоо унагаадаг байна.

Районой партийна, советскэ ба газартаряалангай органууд колхозно зөөриие тон хуули бусаар ба хэhээлтэгүйгөөр мэдэдэг, адуу мори ба продуктивнэ малые элдэб эмхизургаануудта худалдахыень албан ёhоор захирдаг, шэрэлгын хүсые элсүүлхэ тухай өөhэдынгөө захиралта гаргадаг, правительственна хуулинуудаар хараалагдаагүй элдэб хүдэлмэри хэхэ наряд үгэдэг гэхэ мэтын олон тоото баримтанууд байха юм.

Колхознигууд өөhэдынгөө артельнэ ниитын ажахын түгэс эрхэтэй эзэдынь гээшэ. Артелиин хэрэгүүдые эрхилхэ демократическа үндэhэ hуури дээрэ, эрэгтэй ба эмэгтэй колхознигуудай зохеохы үүсхэл дээрэ тулгуури хэжэ, ажалай бүтээсые саашань үргэхэ, шанга шадалтай ба культурна ажабайдалаа хүгжөөхэ замаар колхозуудые урагшань хүтэлбэрилхэ гээшэ большевистскэ хүтэлбэриин зорилго мүн болоно.

Парти ба правительство хадаа колхозно байгуулалтада партиин политикые хазагайруулха ябадалые эрид буруушааха зуураа, тэрэниие колхозуудай хэрэгтэ тон ехэ хоротой ба манай оронэй бүхы социалистическэ байгуулалтада айхабтар аюултай гэжэ гоолоно. Хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэhэн ябадалнууд колхоздо харша ба гүрэндэ харша зүйл мүн гээшэ. Тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: „Колхозно эд зөөриие, ниитын газарые, мүнгэн зөөриие үриhэн хуули бусаар мэдээрхэн захирhан советскэ, партийна ба газартаряалангай органуудай хүтэлбэрилэгшэд болон колхозуудай түрүүлэгшэнэр хуулиие эбдэгшэд ба колхозно байгуулалтын дайсад байhан хадаа, тушаалнуудhаа гаргагдажа, сүүдтэ үгтэхэ ёhотой.."

Парти ба правительствын политикые хазагайруулдаг ба хүдөө ажахын артелиин уставые эбдэлэг хорото ба ленинизмдэ харша ябуулгануудта шууд ба дахин hэргэхэгүй эсэс табигдаха ёhотой.

СССР-эй правительствын дэргэдэ байгуулагдаhан колхозуудай хэрэгүүд тушаа Совет болбол хүдөө ажахын артелиин уставые сахихын хойноhоо шанга хиналта бэелүүлжэ байха, уставые эбдэхэ ябадалhаа колхозуудые хамгаалжа байха, тэрэшэлэн колхозно байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэжэ байха талаар энэ хэрэгтэ ехэшэг үүргэ эзэлхэ байна.

Бүхы колхозно таряашад СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй мүнөөдэр толилогдоhон тогтоолые угаа ехэ ханалтайгаар угтаха. Колхозно деревниин ажалшад хадаа колхозно байгуулалта тухай, тэрэниие саашадань бэхижүүлхэ ба hалбаруулха тухай большевистскэ партиин ба советскэ гүрэнэй шэнэ анхаралые энэ тогтоол соо хараха байна.

(Сентябриин 20-ной „Правдын" түрүү бэшэг.)

Колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэhэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет болон ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Уставые ехээр эбдэжэ байhан ябадалнуудые хүдөөhөө ороhон ба хэдэ хэдэн областьнуудта хэгдэhэн шалгалтын материалнууд дээрэhээ тодоруулба.

Ямар эбдэлгэнүүд гарааб гэхэдэ ажалта үдэрнүүдые буруугаар гаргашалhан, колхозуудай ниитын газарые үриhэн, колхозой зөөриие хулгайлhан, районно ба бусад партийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө тушаалаа хэтэрүүлжэ гэмтэ ябадалнуудые гаргаhан, хүдөө-ажалай артелиин хэрэгүүдые хүтэлхэ демократическа үндэhэ hуурие—правленинүүдэй болон колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй hунгагдаха, колхознигуудай суглаануудай үмэнэ тэдэнэй тоосохо байhые эбдэhэн ябадалнууд болоно.

Ажалта үдэрнүүдые буруугаар гаргашалга

Колхозуудта ажалта үдэрнүүдые буруугаар гаргашалха ябадал хадаа колхозуудай управленческэ болон правлени шадар ажалладаг хүнүүдэй штадуудые хэтэрхы олон болгоhон ба захиргаанай управленческэ гаргашануудта ажалта үдэрнүүд болон мүнгэн зөөриие хэмhээн үлүүгээр гаргашалха талаар болоhон байха юм.

Захиргаанай управленческэ персоналай штадуудые ямаршье үндэhэгүйгөөр хэмhээ үлүүгээр үргэдхэhэн дээрэhээ боложо, ажалаа зүб бэшээр хэрэглэхэ ябадал хадаа олоншог колхозуудта поли ба фермэ дээрэ хүдэлмэрилхын тулада ажал хэжэ шадаха колхознигуудайнь дутаха ябадалда хүргэбэ, тиигэжэ байхадань правлени шадар ажаллаха тушаалнуудта олон хүнүүд байжа, юушье хэдэггүй аад, үйлэдбэриин хүдэлмэридэ ябагшадта орходоо үлэмжэ үндэр ехэ хүлhэ абадаг байна.

Үйлэдбэриин хүдэлмэриhөө зайсадаг, колхозуудай суглуулhан зөөриие үрэбхин залгидаг ба поли дээрэ хүдэлжэ гү, али адуу мал хаража байhан колхознигуудай хэhэн ажалаар hуудаг хомхой хобдогууд ба дармоедүүд колхозуудта оройдоо хэрэггүй ба hанаанhаа абажа бии болгоhон тушаалнуудта ороод бэеэ далдалжа байдаг ушарнууд үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Колхознигуудтай буруугаар тоосодог дээрэhээ боложо, олоншог колхозуудта хүдөө-ажалай артелиин уставые эбдээд байхадань, нэгэ зарим колхознигуудынь ажалта үдэртэ хүртэхэ натура ба мүнгые дутуу абажа, нүгөөдэ зарьманиинь өөhэдынгөө олоhон ажалта үдэрнүүдтэ хүртэхэ байhанда орходоо үлүү ехэ юумэ абадаг байнабшуу.

Колхознигуудай хүдэлжэ олоhон ажалта үдэрнүүдыень харалсангүй зарим колхознигуудта эдеэ хоолые колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй бэшэhэн запискануудаар гаргажа үгэдэг хорото заншал колхозуудта үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Тиихын хажуугаар. тэндэхи нютагайнь засагай органуудай эрилтын ёhоор, олоншог колхозуудта колхоздо хүдэлдэггүй ба колхозно ажалда ямаршье хамаагүй байhан хүнүүд колхозой ажалта үдэрөөр тэжээгдэжэ байна гэбэл: сельсоведүүдэй дежурнанууд, харуул ба курьернууд, галай аюулhаа хамгаалха дружинануудай начальнигууд, сельсоведүүдэй болон районно организацинуудай штатна бэшэ элдэбын хүдэлмэрилэгшэд болоно.

Тэрээнhээ гадна, колхознигуудай үмсын хэрэглэл хангадаг байhан хадаа колхознигуудhаа өөhэдhөөнь түлбэри абаха ёhотой парикмахернууд, сабхишан, оёдолшон ба бусад хүдэлмэрилэгшэд колхозуудта ажалта үдэрөөр хангагдажа байдаг ушарнууд үсөөн бэшэ бии.

Мүн тэрэшэлэн сомоной ба районно организацинууд болон албан газарнуудта хамаатай хүдэлмэри хэhэнэй түлөө (гэр байрануудые бариха ба заhаха, түлеэ-залhа ба барилгын хэрэгсэлнүүдые бэлдэхэ, ашаа тээхэ буулгаха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд) ажалта үдэрнүүдые бэшэжэ тоолохо хорото заншал бии байха юм.

Иигэжэ ажалта үдэрнүүдые урихэ мунайдаха ушарнууд хадаа, ажалта үдэрнүүдые сэнгүй болгохо, ажалта үдэр дээрэ хубаагдаха байhан олзые хороохо ябадалда хүргэнэ, тиимэ болохолоороо колхозно ажалда колхознигуудай урмашаха ябадалые бага болгоно гээшэ.

Ниитын колхозно газарые үрилгэ

СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1939 оной майн 27-до гаргаhан тогтоолоороо уридшалан hануулhанайнь ёhоор советско-партийна ба газартаряалангай органууд колхозуудай хамтын газарые хулгай үрилтэhөө наринаар аршалха уялгатай байгаа. Тиихэ зуура, ушар баримтанууд ба шалгалта дээрэhээ харахада, энэ тогтоолые нилээд олон хүдэлмэрилэгшэд бодото дээрэ мартажархиhан ба колхозуудай хамтын газарые үрихэ хулгайлха ябадалнууд дахяад олоор үзэгдэдэг болонхой. Иигэжэ хамтын газарые үрихэ хулгайлха ябадал хамтынгаа ажалда гарзатайгаар үмсынгөө ажалые хэтэрхы ехэ болгохын зорилгоор, зоргоороо булимтаран абаха гү, али правлениин ба колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй зүгhөө хуули бусаар таhалжа үгэхэ мэтээр колхознигуудай бууса шадарай участогуудые ехэ болгохо талаар боложо байна.

Мүн тэрэшэлэн колхозно газар дээрэ элдэбын туhалбариин ажахынуудые болон хүдэлмэришэд ба албахаагшадай үмсын огородуудые бии болгохо гэhэн шалтаг барьяад, колхозуудай хамтын газарые тэндэхи нютагай советскэ болон газартаряалангай органуудай хуули бусаар таhалжа үгэхэ гү, али өөhэдөө мэдээд булимтаран абаха мэтээр хамтын газарые үрихэ хулгайлха ябадал гарана. Тиихэдээ хамтын газарые иигэжэ үрихэ хулгайлха ябадал хадаа колхозуудай правленинүүдэй, сельсоведүүд болон райсоведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй оhол назагай байhан дээрэhээ гарадаг ушарнууд олон үзэгдэнэ.

Элдэбын туhалбариин ажахынуудые бии болгохо гээд лэ колхозуудай хамтын газарые хуули бусаар таhа дүүрэжэ абаха ябадал хадаа колхозуудай газарай фондые хороожо, колхозуудай хамтын ажахые муудуулжа ба зарим нэгэ хомхой хобдог этэгээдүүдэй зүгhөө колхозой олониитын газарые зоргоороо абалгые дэлгэрүүлжэ байhаниинь мэдээжэ.

СССР-эй СНК болон ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1939 оной майн 27-ой тогтоол соогоо зааhанайнь ёhоор олониитын газарые үрихэ хулгайлха ябадал хадаа **«хамтын колхозно газарые үндэhэ hуури болгоhон колхозой хамтын ажалай аша туhые хаhажа, хонжоо наймаа хэхэ ба хубидаа зөөри суглуулхын зорилгоор үмсынгөө ажалые хараhан ба хомхой хобдог этэгээдүүдтэ туhа хүргэнэ гээшэ».**

Колхозно эд зөөриие хулгайлан үрихэ ябадал

Районно ба бусад партийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө колхозой зөөриие үрижэ тушаалаа хэтэрүүлэн гэмтэ ябадал гаргажа байhан ушарнууд тодоруулагдаба. Тиигэжэ колхозой зөөриие үрихэ ябадал хайшан гээд гаранаб гэхэдэ: колхозно мал, ороохо, үрhэ, үбhэ тэжээл, мяха, hү, тоhо, мёд, овощь, жэмэс гэхэ мэтые түлөөhэгүйгөөр гү, али хүнгэн сэнгээр абадаг байна. Зарим советско-партийна ба газартаряалангай районно хүдэлмэрилэгшэд колхозно байгуулалтын үндэhэ hуури болохо олониитын зөөриие наринаар сахихын орондо өөhэдынгөө алба тушаалые хэтэрүүлэн хэрэглэжэ, советскэ хуулинуудые бүдүүлигээр эбдэдэг, колхоздо хамаатай эд зөөри, үхэр мал ба эдихэ ууха юумые түлөөhэгүйгөөр гү, али хүнгэн сэнгээр үгэхыень колхозуудай правленинүүдые ба түрүүлэгшэнэрые баадхажа, колхозуудай эд зөөри, натуральна мүнгэн олзые хуули бусаар мэдээрхэн захиржа байдаг.

Эдэ ушар баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, зарим нэгэ олониитын хүдэлмэрилэгшэд өөhэдынгөө албa тушаалые хэтэрүүлэн хэрэглэжэ, колхозууд тушаа зоргоороо аашалха ба хуули бусаар хандаха харгы дээрэ гараад, өөрынгөө карманда ороhондол адляар, ямаршье эшүүригүйгөөр колхозой зөөридэ ородог болонхой. Энэ мэтээр тушаалаа хэтэрүүлэн хэрэглэжэ гэмтэ ябадал гаргаха гээшэ колхозой хүгжэхэ үндэhэ hууринь муудуулха, колхозно хүтэлбэрилхы кадрнуудые hарнюулжа, мүн тэдэниие шье өөhэдөө элдэб янзын хуули буса аашануудые гаргахаар түлхидэг байhыень ойлгохонь хялбар байна.

Тиихэтэй хамта, колхозуудай тушааhан ба худалдаhан продукциин түлөө гү, али колхозуудай хэhэн хүдэлмэриин түлөө колхозуудта үгтэхэ мүнгые хаhа саг соонь түлэдэггүй байжа, гүрэнэй ба бусад хэдэ хэдэн организацинуудай зүгhөө колхозуудтай тоосохо ябадалда харюусалгагүйгөөр хандаха ушарнууд үзэгдэнэ, тэрэнь, колхозуудай ажахыда hаад түбэг ушаруулна.

Колхозуудые хүтэлхэ демократическа үндэhэ hууринуудые эбдэлгэ

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол хүдөө ажалай артелиин хүтэлбэрилхы органуудай—правлениин, колхозой түрүүлэгшын ба шалгалтын комиссиин hунгагдаха, колхознигуудай хамтын суглаануудые саг болзортонь татаха, колхозой правлениин ба түрүүлэгшын колхознигуудай хамтын суглаанай үмэнэ тоосоогоо хэхэ тушаа колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые ехээр эбдэхэ ушарнууд гараад байhыень тодоруулба.

Тиимэ эбдэлгэнүүдэй гараhан ушарнууд юу байнаб гэхэдэ, олоншог колхозуудта колхознигуудай хамтын суглаан хэгдэхээ болео, тиимэ болохолоороо колхознигуудынь колхозойнгоо хэрэгүүдтэ хабаадалсаха ябадалhаа зайлуулагдажа, хүдөө ажалай артелиин бүхы ажал хэрэгүүдые, тэрэ тоодо олзо хубаалга, ажахын түсэб зохёолго, хамаг материальна зөөриие мэдэжэ захирха ябадалые гансал правлени гү, али колхозойнь түрүүлэгшэ шиидхэдэг болоод, тэрэ колхозой правлени ба түрүүлэгшэнь өөрынгөө ажал-ябуулга тухай колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ тоосоогоо хэдэггүй болобо.

Демократиин үндэhэ hууринуудые иигэжэ эбдэжэ байhан ушарhаа правлениие, колхозой ба шалгалтын комиссиие түрүүлэгшые hунгахын тулада колхознигуудай хамтын суглаан хэдэн жэл соо суглардаггүй, правлени ба колхозой түрүүлэгшые hунгажа олохоор Уставаар тогтоогдоhон болзор сахигданагүй. Колхозуудай түрүүлэгшэнэрые колхознигуудай мэдэлгүйгөөр районно партийно-советскэ организацинууд томилдог ба гаргадаг болоhон хэтэрхы муухай ябадал гаража байна.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН — Вторник, 1946 он, сентябрин 24. № 192. (5084).

Колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол

Тиимэ байдал дээрэһээ колхозуудай түрүүлэгшэнэр колхознигуудай үмэнэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэеэ болино, тэдэнһээ дулдыдахагүй байдалтай болоно, колхознигуудтайгаа холбоо барисаагаа гээнэ, тэрэнь хадаа хүдөө-ажалай артелиин Уставай үндэһэ һуурииие хазайлгана, колхозой хүтэлбэри ба колхознигуудай хоорондохи демократическа харилсаануудые эбдэжэ, колхозуудые бүхэжүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ гарза гай ушаруулна.

* * *

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол тушаалаа хэтэрүүлэн хэрэглэжэ дээрэ дурсагдаһан гэмтэ ябадал ба Уставые эбдэлгэнүүдые гаргаха гээшэ колхозуудай хэрэгтэ гүн хоротой ба манай ороной бүхы социалистическэ байгуулалтада тон аюултай болохо байна гэжэ тоолоно.

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол парти ба правительствын политикые хазайлгаха болон хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэхэ тиимэ хоротой ба ленинизмдэ харша ябадал эрид шууд ба бусалтагүйгөөр эсэслэн һалгаагдаха еһотой гэжэ тоолоно.

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоохонь хадаа:

1. Энэ тогтоол соо заагдаһан колхозно байгуулалта тушаа парти ба правительствын политикые хазайлгаха ба хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэхэ ябадал хадаа колхоздо харша ба гүрэндэ харша ябадал гээшэ гэжэ бүрүүшаагаад, тэрэнэй түлөө зэмэтэй хүнүүдые уголовно гэмтэ ябадал хэгшэд гээшэ гэжэ сүүдэй харюусалгада хабаадуулха.

2. Хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэхэ ябадалые түргэнөөр усадхаха, хүдөө ажалай артелиин Уставай хуулита хүсые дүүрэн хэмжээгээрынь бодхоохо ба колхозно эд зөөридэ зоргоороо орохо ябадалһаа колхозуудые аршалан халхалхыень союзна республиканудай партийно-советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, мүн тэрэшэлэн областной ба хизаарай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

3. Колхозуудта ажалта үдэрнүүдые үрихэ ба колхозно олзые буруугаар хубааха ябадалые үгы хэхэ.

Бүхы колхозуудта хоёр һарын турша соо шалгажа үзөөд, захиргаанай ба правлени шадар ажалладаг хүнүүдые хэтэрхы олон болгоһон штадые ба тэдэнэй хүлһэ түлэлгэдэ ажалта үдэрнүүдые гаргашалгые хорооxo, захиргаанай - ажахын гаргашануудые хүдөө ажалай артелиин Уставтай тааруулжа хэдэг болохо.

Колхозуудта хамаатай бэшэ хүнүүдэй хүлһые ажалта үдэрөөр түлэхэ ябадалые болюулха, колхоздо хамаадахагүй хүдэлмэри хэһэнэй түлөө ажалта үдэрөөр түлэхыень колхозуудһаа эрихэгүй гэжэ районно советскэ ба партийна органуудые хорихо.

4. «Колхозуудай ниитын газарые үрилтэһөө хамгаалха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй 1939 оной майн 27-ой тогтоолые хуулита хүсэндэнь дүүрэн оруулха ябадалые һэргээхыень союзна республиканудай партийно-советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, хизаарай ба областной организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

1946 оной ноябриин 15 хүртэрхи болзор соо колхоз бүхэндэ бии байһан хамтын газарые ба бууса шадарай участагуудай хэмжээнүүдые шалгаад, тэрэниие газарай шнурово дансануудсоохи бэшэлгэтээнь сасуулжа үзэхэ; туһалбариин ажахынуудта гээд организацинууд ба эмхи зургаануудай, мүн тэрэшэлэн зарим колхознигуудай хуули бусаар эзэлэн абаһан газарые хуулиар хураажа, тэрэниие колхозуудтань бусаажа үгэхэ.

Мүн энэ болзор соо колхозуудай газарай бэшэлгын хамаг бүхы документацииие (актнууд, шнурово дансанууд гэхэ мэтэ) һэргээн бодхоохо.

Сулөө байһан городской газар ба гүрэнэй фондын газарай байгаагүй юм һаань, колхозуудай зүбшөөрэлтэйгөөр тэдэнэй хэрэглэдэггүй байһан газар дээрэ саг зуура таряалга хэхын тулада ажаүйлэдбэриин предприятинууд, эмхи зургаанууд, организацинууд ба сэрэгэй частьнуудта үгэхэ эрхые союзна ба автономно республиканудай совнаркомуудта хизаарай ба областной исполкомуудта дайн сэрэгэй үедэ олгохо тухай СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК гэй 1942 оной апрелиин 7-ой тогтоолой дайнай үедэ хүсэтэй байһан 2-дохи пунктые болюулжа, энэ тогтоолой еһоор саг зуура үгтөөд байһан газарые тэдэ колхозуудтань 1946 оной ноябриин 15 хүртэрхи болзор соо бусаажа үгэхэ.

5. Колхозно эд зөөриие, хамтын газарые, мүнгэн зөөриие үриһэн, хуули бусаар мэдээрхэн захирһан советскэ, партийна ба газартаряалангай органуудай хүдэлмэрилэгшэд болон колхозуудай түрүүлэгшэнэр хуулиие эбдэгшэд ба колхозно байгуулалтын дайсад болохо тула тушаалнуудһаан гаргагдажа, сүүдтэ үгтэхэ юм гэжэ тогтоохо.

Колхозуудһаа хуули бусаар абаһан эд зөөриие, адуу мал ба мүнгэн зөөриие хоёр һарын болзор соо колхозуудтань бусаажа үгэхэ ябадалые хангаха ба колхозно зөөриие үриһэн бодото зэмэтэн тушаа абтаһан хэмжээнүүд тухай һарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедтэ мэдээсэхээр республиканудай Министрнүүдэй Соведые, крайисполкомуудые, облисполкомуудые, союзна республиканудай компартинуудай ЦК, партиин крайкомууд, обкомуудые уялгалха.

6. Элдэбын организацинуудай хэрэглэлдэ ба съезд, зүблөөнүүд, һайндэрлэлгэнүүдые үнгэргэхын тулада, районно барилгануудые мүнгөөр хангахын тулада колхозуудһаа талха, эдеэ хоол, мүнгэ эрихэ ябадалай түлөө районно ба бусад организацинууд болон хүдэлмэрилэгшэд уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха юм гэжэ занан хорихо.

7. Колхозуудтай элдэбын организацинуудай тоосохо хэрэгые хүсэд гуримтай болгожо, элдэбын организацинууд ба эмхи зургаануудай зүгһөө колхозуудта түлэхэ хамаг бүхы үри доемхые гурбан һарын болзорсоо усадхаха болон колхозуудай продукциин ба тэдэнэй хэһэн хүдэлмэриин түлөө хаһа саг соонь үнэн шударгуу түлэжэ тоосохо гурим энээнһээ хойшо тогтоохыень союзна республиканудай партийна советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, мүн тэрэшэлэн хизаарай ба областной организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

8. Колхозой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ба шиидхэхын тулада хамтын суглаануудые татаха, колхозуудай правлени болон түрүүлэгшэнэрые хамтын суглаагаар һунгаха, колхозуудай правленинүүдэй ба түрүүлэгшэнэрэй колхознигуудайнгаа үмэнэ тоосоогоо хэхэ тушаа олоншог колхозуудта эбдэрээд байһан, уставной демократическа гурим журамые ба шалгалтын комиссинуудай хүдэлмэриие һэргээн бодхоохо.

Колхознигуудай хамтын суглаанһаа гадуур колхозуудай түрүүлэгшэнэрые томилхо гү, али һэлгэхэ ябадалай түлөө хатуу харюусалгатайт гэжэ партиин райкомууд, райсоведүүд болон газартаряалангай органуудые хорихо.

1946 оной ажахын ябуулгануудай дүнгүүд тухай колхозуудай правленинүүдэй тоосоото элидхэлнүүдые дуулахын тулада, 1947 оной февралиин 15 хүртэр бүхы колхозуудта колхознигуудай хамтын суглаануудые үнгэргэхэ ба хэрбээ уставной болзорынь үнгэрөөд гү, али колхознигуудай хамтын суглаан энээниие болзорһоонь түрүүн хэхые шухала дээрэ тоолоод байгаа юм һаань тэдэ суглаанууд дээрэ колхозуудай правленинүүдые, колхозуудай ба шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрые һунгаха байна.

9. Энэ тогтоолые дүүргэлтэ болгоһон тухай тоосоо 1947 оной январиин 1 болтор СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедтэ үгэхыень республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые, облисполкомуудые союзна республиканудай компартинуудай ЦК, партиин крайкомууд, обкомуудые уялгалха.

10. Хүдөө-ажалай артелиин Уставые наринаар сахихын, Уставые эбдэхэ һэдэлгэнүүдһээ колхозуудые аршалан халхалхын түлөө нарин хиналта тогтоохын зорилгоор, мүн тэрэшэлэн колхозно байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэхын тулада, СССР-эй Правительствын дэргэдэ колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведые бии болгохо.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ***И. СТАЛИН.***

ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй Секретарь ***А. ЖДАНОВ.***

1946 оной сентябриин 19.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Закаменай аймагай «Большевик» колхозой членуүд Бургыл Раднаева болон Дулма Гырылова гэгшэд комбайн дээрэһээ колхозой амбарта таряа шэрэхэ ажалда ябахадаа өөһэдынгөө уялгануудые эрхимээр дүүргэнэ.

О. Зеккиин фото.

ҺАЙН ШАНАРТАЙ ПАР ХАХАЛНА

1947 ондо ороһото культурануудай үндэр ургаса хуряахын зорилгоор, Закаменай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой членүүд эрхим шанартай пар бэлэдхэхэ тушаа онсо анхаралаа табиһан байна. Тиин, өнэ колхоз 430 гектар пар бэлэдхэжэ, нэгэдэхи хахалалгын түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. 300 гаран гектар пар хоёр дахин хахалагдаа. Мүн хэдэн гектар намарай пар хахалагдаһан байна.

Тус колхозой пар хахалалгада Закаменай машинно-тракторна станциин тракторист нүхэр Бадмаев нилээдгүй ехэ туһаламжа хүргэнэ. Энэ хадаа 5 гектарай орондо, үдэр бүри 7—8 га пар хахалдаг байха юм. Тэрэнэй түлөө нүхэр Бадмаев МТС-эй дирекци ба партийна организациһаа үнэтэ шан абаһан байна.

В. БУДАЕВ.

Үбһэ бэлэдхэхэ даалгабаряа үлүүлэн дүүргэбэ

Буденныи нэрэмжэтэ колхозой мориной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эршэмтэйгээр хабаадаһан. Фермые даагша нүхэр Гомбоевой хүтэлбэри доро эдэнэр 1300 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхээ. Даалгабаринь 800 центнер байһан юм. Фермын моришон Жамбал Цыденов гэгшэ һуниндөө адуу моридые манахатаяа хамта, үдэрынь үбһэ сабшажа, нормоо 150 процент хүртэр дүүргэдэг байна. Тэрэнэй түлөө нүхэр Гомбоев ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 20 центнер үбһэ абаха болоо.

Фермын үлэгшэ табан хүдэлмэрилэгшэд даалгабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһэнэй ашаар, 10—10 центнер үбһэ нэмэлтэ түлбэридэ абаха болоһон байна. Эрхим хүдэлмэриин түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри абаха болоһондоо омгорхоһон, дээрэхи колхозой мориной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд үшөө 200 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ уялга абаба. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүндэтэ уялгаяа арюунаар дүүргэжэ байһан дурсагдагша фермынхид Зэдын аймаг соо нэрэтэй түрэтэй болонхой.

Тэрэшэлэн Буденныи нэрэмжэтэ колхозой хониной-товарна фермынхид (даагшань нүхэр Побонов) 837 центнерэй орондо 1450 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Фермын хүдэлмэрилэгшэд У. Хороших, М. Вершинина, А. Вершинина, А. Югова, Е. Побонова, Е. Цыренов гэгшэд ажалай нэмэлтэ түлбэридэ хамтадаа 130 центнер үбһэ абаха болоо. Тэрэнэйнь 20 центнерые У. Хороших гэгшэ абаха байна.

Мүнөө энэ фермынхид үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлһээр.

С. ЗОДБОЕВ.

ТАРЯАГАА БАРАНИИЕНЬ ХАДАБА

Исингын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой членүүд Яруунын аймаг соо түрүүлжэ, ороһото культурануудай таряа хадалга бүри мүнэн дүүргэбэ. Жаткын машинистнууд Б. Гомбоев, Д. Шойдопов, Ц. Ешиева гэгшэд үдэр бүри 7—8 гектар таряа хадажа, эрхим жэшээнүүдые харуулһан байна.

Мүнөө тус колхозойхид таряагаа һүрилжэ байнхай. Энэ хүдэлмэридэ ябадаг нүхэд Х. Шагжеев, Ц. Доржиев гэгшэд һайн жэшээнүүдые харуулдаг байха юм.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой членүүд үбһэхуряалгые эршэтэй хурданаар ябуулна. Һүүлэй табан хоногой турша соо 1800 бухалтай боложо, аймаг соо үбһэ хуряалгаар түрүү һуури эзэлһэн байна.

Ц. ДУГАРОВ, Б. ДАГБАЕВА.

Хадахадаа шалгарһан колхозник

Бичурын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо таряахуряалгын эхилхэтэй хамта, комсомольско-залуушуулай машинистнуудай звено эмхидхэгдэһэн юм. Энэ звеногой членүүд үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ ба эрхим шанар туйлахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ бултадаа оролсоһон байна. Дүнгүүд дээрэһээ харахада, хэдэн олон машинистнууд уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн байба.

Звеногой член Цыпилма Басанова гэгшэ нэгэ халаанай моридоор 20 үдэр соо 68 гектар таряа һайн шанартайгаар хадаһан байха юм. Тэрэшэлэн звеногой членүүд Балмасу Цыбикжапова, Бальжинима Очирова гэгшэд 57—60 гектар таряа хадаһан байна.

А. ЮМСУНОВ.

Хүрэнгын таряа хаажа байна

ТОРИ. (Манай тусхай корреспондентһээ). Эндэхи түрүү колхозууд таряахуряалгые хүсэн түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа, бүхы хүдэлмэринүүдээ амжалтатайгаар ябуулһанай ашаар, гүрэнтээ болзорһоо урид тоосожо байна. Тиимэ колхозой дунда «Путь Ленина» гэжэ колхозые түбхын түрүүндэ оруулмаар. Энэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Новичков) гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө дүүргээд, мүнөө хүрэнгэ хаажа эхилээ.

Тэрэшэлэн Доодо-Бургалтайн сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Цыбиков), Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Бадмаев) гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбүүдые бүримүһэн дүүргэһэн байха юм. Доодо Ториин сомоной Энгэльсын нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Чагдуров) гүрэнэйнгөө урдахи уялгые таряа тушаалгаар сүм дүүргэбэ. Һаяар эдэ колхозууд ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхэ хүрэнгэ хаажа эхилхэнь.

Хуряалгын хүдэлмэри хэнэй захиралтаар болюулбаб

ХОРИ. (Манай корреспондентһээ). Эндэхи колхозууд үбһэ тэжээл абаха түсэбүүдээ тон хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Тиигэбэшье, сабшалан дээгүүр колхозуудай бүхы хүсэн элсүүлэгдэнэгүй. Хэтэрхэдээ зарим колхозууд үбһэшэдые үсөөдхэжэ, хэдэн олон гар хажууршад ба машинистнуудые ондоо хүдэлмэридэ элсүүлжэрхиһэн байха юм.

«Путь Сталина» колхоздо үбһэхуряалга бүри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Сентябриин 15-ай мэдээгээр, энэ колхозойхид оройдоо 1650 га сабшаһан байха юм. Валова суглуулгын талаар түсэбөө бүри хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. 400 тонно силос дараха байһан аад, мүнөө хүртэр нэгэшье тонно дараагүй байһаар. Аяар 470 центнер үбһэн һүрилэгдөөдүй хэбтэнэ. Тиигэбэшье энэ колхоздо үбһэхуряалгын хүдэлмэри сентябриин 10-һаа хойшо болюулагдашаһан байха юм. Тэрэнһээ хойшо сабшалан дээрэ энэ гэхэ хүдэлмэри үнгэргэгдэнэгүй.

«Родник» колхозой үбһэшэдэй тоо һүүлэй үедэ баһа үсөөрөө. 200 тонно түсэбтэй аад, энэ колхоз мүнөө хүртэр нэгэшье центнер силос дараагүй байна.

Тэрэшэлэн хэдэн олон колхозууд сабшалга, һүрилэлгын хоорондо ехэ забһар гарганхай. Ленинэй, Карл Марксын, Үдын сомоной, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд олохон центнер үбһэ һүрилэнгүй, бухал зандань байлгаһаар.

Теэд, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ эгээл шухала хүдэлмэриин иимэ хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан болобошье, аймагай хүтэлбэрилхы эмхи-зургаанууд колхозуудай гээгдэлые түргэн усадхуулха тушаа эрид хэмжээнүүдые абадаггүйнь гайхалтай.

Ц. ГАРМАЕВ.

Мухаршэбэрэй колхознигуудай эдибхи

МУХАРШЭБЭР. Һаяхан Хонхолойн сельсоведэй XVII партсъездын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин членүүдэй хамтын суглаан болобо. Тус суглаанда хабаадагшад «1946 оной ургасын хангалтагүй байһантай хамта Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта ба колхознигуудта туһалха» гэһэн ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоол угаа ехэ баяртайгаар угтажа абабад.

Правительствын энэ ехэ туһаламжа зүбшэн хэлсэхэ зуура, тэдэнэр энээндэ, харюу болгон колхозойнгоо ажахые ургуулхын түлөө бүри эршэмтэйгээр тэмсэхэ, социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэһэн байна.

Тиихэтээ хамта, агууехэ Сталинска табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар финансировалха зорилготойгоор тус артелиин эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд байгша оной октябриин 20 хүртэр бэлэн мүнгөөр 20 мянган түхэригтэ урьһаламжа абаха, сентябриин 25 хүртэр хүдөө ажалай налогые түлэхэ, октябриин нэгэн хүртэр бүхы страховой түлбэринүүдые оруулха гэһэн арюун уялгануудые бэе дээрээ даан абаһан байна.

Артелиин членүүд түрүүшын үдэрһөө эхилээд абаһан уялгануудаа бодото хэрэгүүдээр бэелүүлжэ эхилээ. Тэдэнэр һаяын үдэрнүүдтэ хүдөө ажалай налогой ба страховой түлбэрнүүдэйгээ 16368 түхэриг мүнгэ оруулба. Колхознигууд нүхэд В. Козлов, П. Мальцев, Р. Хайхутдинов, В. Ленева ба бусад эдэ түлбэрнүүдые саг болзор соонь оруулһан байха юм.

Гүрээйнгөө урдахи финансово уялгануудаа дүүргэхэ талаар энэ артель аймаг соогоо түрүү ябана. Эгээл тиимэһээ эндэхи, колхознигууд уялгата түсэбүүдээ саг болзорһоон уридшалан дүүргэхые аймагайнгаа колхознигуудые уряалһан байна.

Энэ үүсхэлые аймагай эмхи зургаанууд хүтэлбэрилэгшэд халуунаар дэмжэбэ. ВКП(б)-гэй айком ба аймагай гүйсэдхэхэ комитет энээниие һайшааха зуураа, нютагай соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, парторганизацинуудай секретарьнууд, колхозуудай правлениин хүтэлбэрилэгшэдые мүнгэн зөөри элсүүлгын түсэбые саг болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ уялгалба.

Мүн тэрэшэлэн энэ уряалые аймагай газетын хуудаһан дээрэ толилхо гэжэ шиидхэбэри абтаһан байна.

Н. СПИЦЫН.

СОВЕТСКЭ СОЮЗ ДОТОР

15 миллион гектарта намарай таряа таригдаба

Союзай олонхи районуудта намарай тарилга үргэнөөр ябуулагдажа байна. Сентябриин 5-да 15 миллион гектар таригдаһан байгаа. Удмуртска АССР-тэ тарилгаа дүүргэһэн байна. Ивановска ба Молотовско областьнуудта һүүлшын гектарнууд таригдажа байха юм. Ороной зүүн урда зүгтэ тарилга түлэг дундаа ябана. Чкаловска область даалгабаринигаа дүрбэнэй гурбан хубиһаа үлүүе дүүргээ.

Мүн Украина ба Дондо тарилгын хүдэлмэри амжалтатайгаар үнгэргэгдэнэ. Ростовско область үнгэрһэн жэлэйхиһээ хоёр хахад дахин ехэ гэхэ гү, али 272 мянган гектарта тарилга хээд байна.

Сталинградска түмэрзамай шэнэ узелай барилга

СТАЛИНГРАД. (ТАСС). Товарна станци ба узелые городой хажуутээ, Сталинград-Сальска магистраль дээрэ Воропановодо абаашахаар городой генеральна түсэбөөр хараалагдаһан байгаа.

Барилгашад болбол шэнэ узелай барилга эхилээд байна. Байрын гурбан гэрнүүд баригдаһан ба бусад арбаад барилгануудай һууринуудынь табигдаһан байха юм. Вагонно участогай ба паровозно депогой хүдэлмэри дүүргэгдэхээ байна. Жэлэй эсэс хүртэр 30 гаран километр зам табигдаха болоно. Узелэй барилга 1948 ондо дүүрэхэ.

Совхозой 25 жэлэй ой

СТАВРОПОЛЬ, (ТАСС). 25 жэлэй үмэнэ Прикавказиин үргэн талада Ставропольско хизаарта түрүүшынхеэ „Советскэ руно“ гэжэ хониной ажахын совхоз байгуулагдаһан байгаа. Удаашьегүй тэрэ совхоз томонууд үүлтэртэ ажахынуудай нэгэниинь болоһон байха юм. Энэ совхоз 25 жэлэй турша соо хэдэн зуун мянган хонидые үсхэбэ. 1940 ондо бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ энэ совхоз нэгэдэхи шан абаһан байгаа.

Тус ажахын өбтэй эетэй коллектив немецкэ эзэмдэлгын хойшолонгые амжалтатайгаар усадхажа байна. Дайнай урда тэрэ байһан малайнь то толгой бүримүһэн һэргээн бодхоогдоо. Тэрээнһээ гадна, фашистнуудһаа хохирол үзэһэн ороной бусад совхозуудта туһаламжа үзүүлһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ совхоздо 7000 толгой хони, Роза Люксембургын нэрэмжэтэ совхоздо 2 мяган толгой ба «Большевик» совхоздо 1100 толгой хони үгэһэн байна.

Энэ түрүү совхоз хадаа хониной тоо толгойе олошоруулха жэлэй түсэбые ба гүрэндөө ноохо тушаалгые уридшалан дүүргээ.

Хэдэн олон хонишод ба специалистнууд энэ совхозой эмхидхэгдэһэнһээ хойшо эндэ хүдэлмэрилнэд. Правительство болбол эдэнэй габьяае гүнзэгыгөөр сэгнээ. 100 гаран малшад 1941—45 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьяата ажал хэһэнэйнгээ түлөө медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Хүдэлмэришэд ба албахаагшадай малажалые хүгжөөлгэ

Хүдэлмэришэд, албахаагшадай огородничество ба малажалда туһалха ВЦСПС-эй дэргэдэхи комитет хубиин малажалай хүгжэлтэ тухай центральна түмэр-замуудай хүдэлмэришэдэй, электростанцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, профсоюзуудай ЦК-гэй мэдээсэлые дуулаба.

Олон предприятинууд дээрэ ажалшадай үнеэ, жэжэ малнуудые, шубуу тэжээхэ ябадал, мүн хубиин ажалалгада малтай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай тоо Ярославска түмэрзамай Московско-Бутырска отделенидэ хахад жэлэй турша соо 10 дахин олон болоһон, мүн баһа түмэрзамай Рыбинскэ отделенидэ ... рэ малай тоо толгой 1000 хүрэһэн байна. Мүнөө гүрэнэй Зуевска электростанциин (Донбасс) хүдэлмэришэд хэдэн зуугаад үнеэ, ямаа, гахайтай ба олон тооной гэрэй шубуутай болоһон байна гэжэ ... галта элирүүлбэ.

Огородничество ба малажалда туһалха комитет болбол саашадаа хубиин малажалые хүгжөөхэ ба малай үбэлэй байрые бэлэдхэхэ ябадалда онсо анхарал хандуулхые профорганизацинуудта дурадхаба. Ажалшадые хубиин малтай болгохын түлөө ажалшадай өөһэдынь зөөриие ... лалсуулан, гүрэнэй кредидые дүүргэн ашаглаха гэжэ комитет дурадхаба. Предприятинуудай туһалбариин ажахынуудһаа хүдэлмэришэд ба албахаагшадай үнеэ, тугал ба гахай зэргые худалдан абаха ябадалда ажахын организацинуудай туһалха ябадалые туйлаха.

Партийна ажабайдал

...ртиин ургалта ба коммунистну удые ...мүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүй

...ээ аймагай партийна органи... ...хы хахадай турш... ...ргэдэ арайхан гэжэ 28 хүниие ... Тэдэнэй дунда 4 тракторист ...байнер, 5 багшанар, 4 алба... ...11 колхозни... 1 худэө ... специалист тоолоргдоно. ...ршэ 7 һарын туршада ВКП(б) ...эшэ 8 хүн, партиин члены ...дадта оройдоо 3 хүн абтаһан ...

...аймаг соо 25 партийна эхин ...шинуүд бии. Тэдэ, тэдэнэ... 2 организаци энэ жэлэй тур... ...ыгшэе хүниие партида абаа... ...йшоо. Үшөөтэйн МТС-эй парт... (секретаринь нүхэр ...ановский), Котовскиин нэрэм... ...колхозой парторганизаци ...таринь нүхэр Аксенов), мүн ... Чапаевай, Фрунзын нэ... ...«Красный партизан», Дор... ...заардэй нэрэмжэтэ колхо... ...партийна эхин организаци... ...секретарьнууд нүхэд Бори... ...Попов, Хайдуков ба Будажа... ...ргэшэд партиин ургалта тухай ...а ороолдогоо багаар таби... ...шэнэ эдэнэр нэгэшье хү... ...партида абаагүй байха юм.

...баримтануд юу харуулнаб ...манай партийна организа... ...ахада түрүү хүнүүдые ...абаха тушаа һаналаа таби... ...болоһониинь элитэ.

...тэй хамта, аймагай олонхи ... эхин организацинууд ха... ...у коммунистнуудтай пар... ...ойстнэ хүдэлмэринүүдые тон ...агүйгөр хэдэг болоо. Тии... ...партийна ба гүрэнэй жааг ... ...удые эбдэтэ ябадал ... ВКП(б)-гэй айкомой бюрогоор ...мүнөө жэлдэ арбан ... ...ргагдаа. Тэрэнэй тоодо ...нэрэмжэтэ колхозой ... ...ргэ оргошо байһан А. Ц. ...гэшэ бии. Энэ хадаа ...албан тушаалые хэрэглэ... ...дотоод хоршоол зөөрине хул... ...байгаа.

...жапов Л. Б. гэгшэ «Озе... ...хоздо трактористаар ху... ...жэ байхадаа, урһэнэй та... ...йалгада хабаадалсажа ...членһээ гаргагдаа һэн. ...зөөрине урилтэ хороло... ...ВКП(б)-гэй член... ...Ыбикжапов гаргагдаһан ...Сомоной соведэй хүдэлмэ... ...гаһан ба СССР-эй Верхов... ...һунгалта хэхэ үедэ бол... ...ябадалнуудые гаргаһан... ...Дэрээтэйн сомоной ...исполкомой түрүүлэгшэ ...Шоктоев гэгшэ ВКП(б)-... ...хэжэ хаягдаһан бэлэй.

...зарим партийна эхин ор... ...уд хадаа партида ороо... ...үс бүридэнь шалгажа үзэхэ гэһэн большевистскэ эһо гуримые ба ВКП(б)-гэй Уставые хазагайруулдаг дээрэһээнь, партиин зэргэдэ үшөө һайнаар шалгагдаагүй, политическэ ба теоретическэ дүүрэн бэлэдхэлгүй хүнүүдые абаһаншье ушарнууд байха. Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой парторг нүхэр Сандакова, «Социализм» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Будашкеева, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой парторг нүхэр Барнакова, «Улаан Үшөөтэй» артелиин парторганизациин секретарь нүхэр Галданова гэгшэд партида абаха эһо гуримые бүдүүлигээр хазагайруулдаг байһан юм.

Эгээл имэһээ большевистскэ партиин зэргэдэ үшөөл бэлэдхэлгүй, заримдаа энэ үндэр зэрэдэ нэрэдэ хүртэмөөр бэшэ хүнүүд шурган ороно. ВКП(б)-гэй членэй кандидатда ороһон Балжит Чойбонова гэгшэ «партиһаа гаргыт» гэжэ мэдүүлгэ өөрөө үгөө һэн. «Социализм» колхозой член нүхэр Гомбоева гэгшэ 1944 ондо партида оробошье һаа, энэ туршада партийна суглаанда нэгэшье байгаагүй, жэл хахадай туршада членскэ взносоо түлөөгүй байһан.

Иимэрхүү байдал «Улаан Үшөөтэй», Кировэй нэрэмжэтэ болон бусад колхозуудай партийна организацинуудта үзэгдэнэ. Партийна ба гүрэнэй жааг заршамуудые арминаа табигдажа ерэһэн зарим нэгэн коммунистнууд эбдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Улаан Үшөөтэй» колхоздо халааһан соогоо партийна бидэтэй ерэһэн Л. Л. Лубсанов гэгшэ 4 һарын туршада ямаршье хүдэлмэридэ хабаадангүй, колхозой мори унаад зайгуултажа ябана. Мүн ВКП(б)-гэй членэй кандидат Гомбо Балсанов гэгшэ иимэрхүү аашаа харуулна.

Колхозой партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба бүхы коммунистнуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилгон хадаа ВКП(б)-гэй Обкомой XXIV пленумэй шиидхэбэрине үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ гарай хүтэлбэри болгожо, тэрэниие бэелүүлхэһээ гадна, бүхы коммунистнуудтайгаа партийно-политическэ ба партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэринүүдые хэхэ ёһотой байна.

Ушар имэһээ партийна эхин организацинуудай ээлжээтэ хамтын суглаанууды бүрин түгэс бэлэдхэлтэйгөөр үнгэргэжэ, коммунистнуудые политическээр хүмүүжүүлхэ ёһотойбди. Тэрэнэйтэй хамта, коммунистнуудай политическэ һуралсалые үндэһөөрынь һайжаруулха гэшэ гансахан пропагандистнуудай бэшэ, харин бүхы коммунистнуудтай арюун нангин уялга мүн.

С. ХАНДАЖАПОВ,—ВКП(б)-гэй Зэдын айкомой эмхидхэлэй-инструкторска тасагые даагша.

УЛАН-УДЫН ҺЭЕЫН ФАБРИКА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Г. Н. Зуева һэеы дараха ажалда хүдэлмэрилэн зуураа 6 һара соо жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ, август һарынгаа түсэбые 218 процент гүйсэдхэбэ.

И. Красавцевай фото.

★ ★

Ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйлана

Манай республикын ажаүйлэдбэриин ба зам харилсаанай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, ажалай хүйхамшагта үндэр бүтээсэнүүдые түйлажа байна.

Эрхим стахановец-комсомолец Иван Анохиной уряалаар 1946 оной үйлэдбэриин программые үлүүлэн гүйсэдхэхын түлөө Гүрэнэй заводой коллективэй дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнэ юм. Тиин нүхэр Анохиной уряалые халуунаар дэмжэн абаһан тус заводой эдибхитэд мүрысөөн өөһэд дундаа шэнэ долгеор бадарулан ажалаһаа байна. Мүнөө заводто жэлэйнгээ ажалай даалгабарине 5—6 һарын туршада дүүргэһэн стахановецууд олоор тоологдоно. Гансахан завод дотороо бэшэ, харин бүхы республика соогоо суурхаһан алдарта стахановец—слесарь Афанасий Осадчих гэгшэ дүрбэдэхи сталинска табанжэлэй түрүүшын гурбан жэлэй ажалай даалгабарине мүнөө дүүргөөд, удаадахи жэлэйнгээ ажалай даалгабарине дүүргэжэ эхилээ.

Өөрынгөө коллективэй шэнэ сталинска табанжэлэй түрүүшынгээ «Хүндэлэлэй Доскада» бэшэгдэһэндэ оморхон, социалистическэ мүрысөөнэй сог залиие өөһэд хоорондоо үргэнөөр дэлгэрүүлһэн мастернууд болон слесарьнууд Улан-Удын деподо ажалай толотомо амжалтануудые түйлана.

Тус депогой слесарьнууд Борис Баршев, Михаил Зонин гэгшэд байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада жэлэйнгээ даалгабарине дүүргээд, мүнөө саашадаа улам бүри темпээ шангадхан хүдэлмэрилжэ, өөһэд хоорондын мүрысөөндэ түрүүлэн ябана.

Хэдэн жэлэй туршада һэеы дарлгын фабрикада хүдэлмэрилжэ байһан буурал сагаан толгойтой, 70 шахуу наһанай үбгэн нүхэр Дышмаков фабрика соогоо хүндэтэй. Энэ эрхим хүдэлмэришэн жэлэйнгээ даалгабарита ажалые холо үлүүлэн гүйсэдхэөөд, саашадаа улам шангаар ажаллана.

Ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байһан стахановецууд судно-заһабарилгын заводто олон бии. Энэ заводой түмэршэ дархашуул И. Иванов, М. Баклушин ба бусад мүн лэ жэлэйгээ даалгабарине дүүргэһэн байна.

Түйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амаралгүй, дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын ба абаһан уялгануудаа хүндэтэйгөөр гүйсэдхэхын түлөө тэмсэхэ гэшэ дээрэхи хүдэлмэрилэгшэдэй дайшалха зорилгонууд мүн болоно.

Клюевскэ судоверфиин комсомолецуудай амжалтанууд

Шэнэ Сталинска табанжалэй түсэб дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн Клюевскэ судоверфиин комсомольско-залуушуулай бригаданууд үргэжэн байгаа.

Үндэр бүтээсэ, эрхим шанар түйлахын түлөө шанга тэмсэл эндэхи комсомолецуудай хэһэнэй ашаар август һарын үйлэдбэриин түсэб болзорһоон урида... үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Илангаяа нүхэр Переводниковой хүтэлбэридэг комсомольско-залуушуулай бригада август һарын түсэб 150 процент дүүргэжэ, эрхим хүдэлмэриин жэшээ харуулжа, заводой дирекциин зүгһөө үндэр сэгнэлтэ абаһан байна.

Мүн нүхэр Серебряковой ударидаг залуушуулай бригада һарынгаа түсэб заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэжэ ябана. Верфиин партийна организаци эдэнэрэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөе эдибхитэй һайнаар ударидана.

Б. ДАНСОРУНОВ.

Паровозо-бүтээлгын заводто

1. Юунэй түлөө баясхалан абааб

Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой коллективэй дунда «СО» сериин паровозуудые СССР Союзай түмэр харгын магистральда олоор гарган табихын түлөө социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнэ.

Ехэ хүсэтэй паровозуудые бүтээлгэдэ түрүүшын үдэрһөө эхилээд ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйладаг стахановецууд эндэ олошорно. Тэрэ тоодо орденто түмэршэ дархан нүхэр М. Конобаев оролсоно. Энэ нүхэр өөрынгөө балташан В. Вотковтой халаан соогоо 24 детальнуудай орондо 87-е бэлдээжэ, халаанайгаа нормо 490 процент дүүргэһэн байна.

Мүнөө нүхэр Конобаев болбол кузнечна цех соо эрхим түмэршэ дарханда тоологдоно. Һаяхан эдэнэр һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө заводой директор нүхэр Веллерһээ баясхалан абаба.

2. Ажалай эрхим жэшээ харуулна

Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой «СО» сериин шэнэ паровоз суглуулха цехын стахановецууд үдэр ерэхэ тудам ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйлана. Мастер Балатировай ударидажа байһан участок дээрэ ажаллажа байгаа разметчик Конопольский гэгшэ үдэрэйнгөө даалгабарине хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ нүхэр сентябриин 12-ой үдэр түсэбэйнгээ нормо 350 процент дүүргэһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн токарь нүхэр Павлов гэгшэ 30 час соо хэхэ даалгабарияа 8 часай туршада дүүргэб.

Гузен гэгшын ударидадаг участок дээрэ фрезеровщик Померанцев, үрэмшэ дархан Карелин гэгшэд халаан соогоо хоер—хоер хахад нормонуудые үгэһэн байна.

Е. ПАХУТОВА.

3. Продукциин шанар һайжараа

Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй хүсэтэ долгин Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой коллективэй дунда үдэр ерэхэ тудам үргэдэнэ.

Мүрысөөе үүсхэһэн паровозо-бүтээлгын цехын хүдэлмэришэд мүн өөһэд хоорондын мүрысөөндэ эдибхитэйгөөр хабаадалсажа, үдэр бүри ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйлана.

Ажалай ороолдого ба эрхим жэшээ харуулдаг слесарьнууд нүхэд Евстигнеева, Попов, Чернова гэгшэд үдэр соогоо 4—5 нормо гүйсэдхэнэ.

Мүн токарь нүхэр Мысляков гэгшэ август һарын даалгабарине июль һарынхида орходоо хоер дахин үлүүгөөр дүүргэһэн байна.

Паровозо-колесно цехын хүдэлмэришэд өөһэдынгөө мэргэжэлые эрхимээр шудалжа, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, бүхэлэй үедэ гаргаһан продукциингаа шанарые нилээд һайжаруулһан байха юм. Тэдэнэй дунда токарь нүхэр Булатный гэгшэ нормоёо халаан соогоо 300—400 процент хүртэр дүүргэжэ, толотомо амжалта түйлана.

«Локомотив» газетэһээ.

Хубсаһа оёгшодой ажал

Улан-Удын горпромсоюзай системын «Кооператор-комсомолец» гэжэ артелиин коллектив социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар август һарынгаа үйлэдбэриин программые 123 процент дүүргэһэн байна.

Малгай оедог цех (эрхилэгшэнь нүхэр Смирнов) август һарын даалгабарине 212,9 процент гүйсэдхэжэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тус цехтэ, өөрынгөө ажалые эрхимээр шудалһан оедолшон нүхэр Борисова гэгшэ август һарынгаа малгай оехо даалгабарине 318 процент гүйсэдхэжэ, эрхим оедолшын нэрэзэргэдэ оролсоһон байна.

Мүн үргэн хэрэгсэлнүүдые оехо цех (эрхилэгшэнь нүхэр Наденна) август һарынгаа түсэб 145,9 процент дүүргэ. Үргэн хэрэглэлэй элдэб хубсаһануудые оехо талаар нүхэр Медведьева гэгшэ үнгэрһэн һарынгаа даалгабарине 324 процент гүйсэдхөө.

Мүн тэрэшэлэн утильна цех (эрхилэгшэнь нүхэр Бочин) һайн амжалтануудые түйлажа, август һара соо түрүү цехүүдэй тоондо оролсоһон байна. Артель соогоо алдаршаһан сабхишан нүхэр М. Янин гэгшэ Улаан Армиһаа бусажа ерэһэн сагһаа хойшо байһан ажалай үндэр бүтээсын үлгэр жэшээ харуулна. Мүн нүхэр Ахмаров гэгшэ августынгаа даалгабарине 122 процент дүүргэбэ.

Тус коллективэйхид агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXIX жэлэй һайндэрые ажалай эрхим амжалтануудтайгаар угтахын түлөө тэмсэжэ байна.

М. НИМАЕВ.

Пристань соогоо түрүүлжэ ябана

Байгал-Сэлэнгын пароходствын „Бурят-Монгол" гэжэ пароходой коллектив ашаа шэрэлгын сезонно даалгабарине пристань соогоо эгээ түрүүлэн дүүргэ. Энэ пароход сентябриин 13-ай үдэр түсэбһөө гадуур хоер баржа ашаа шэрэжэ Сухэ-Батор гэжэ пристань гараба.

ЗАЛУУ БАГШАНАРТА ТУҺАЛАМЖА

III. ГРАМОТАДА ҺУРГАХА МЕТОД

Б. Үзэглэл гараха үе

...гараха энэ үе соо хүүгэд... ...бэшэхэ түрүүшын дадал... ...олгот. Энэ болбол абанай ...нтетическэ методоор ...аха. Энэ методэй ёһоор ...үзэгтэй танилсуулха, ун... ...түрүүшын дадал ол... ...уд доро заагдаһан схе... ...хэгдэхэ байна. Тиимэ ...доро үгтэһэн схемэтэй ...тон һайнаар танилсабал, ...алитико-синтетическэ ме... ...грамотада хүүгэдые һургаха ...удые шудалха байна.

...аналитико-синтетическэ ...грамотада һургаха урогой ...

...хэлэлгэ сооһоо мэдүүлэл ...

... сооһоо үгэнүүдые ...

...сооһоо үгэнүүдые илгалга. ...ые абануудта илгалга ...абтай танилсалга. ...абаае тэмдэглэһэн хэбл... ...лаһан танилсалга. ...тиинай үзэгүүдээр үенүү... ...гэнүүдые зохёолго... ...гэнүүдые үзэгүүдээр уншалга. ...сооһоо үгэнүүдые үе... ...олго. ...сооһоо фразануудые ...гэнүүдые) уншалга. ...танилсаһан абаягаа ...бэшэмэл үзэгтэйнь ба... ...энэ үзэгэйнгөө элемент... ...милжэ бэшэлгэ. ...үдэлмэринүүдые хэжэ, ...ба үзэгтэй танилсуулга ...ргоод юм. Эдэнэр хадаа туд тудтаа өөһэдын удхашанартай, тэдэниинь доро тусгаар харуулагдаһан байна. Энэ дээрэ заагдаһан баа түрүүшын 5 пунктда дурсагдаһан зүйлнүүдээр анализ хүсэндөө ороно. Һүүлшын табан пунктда дурсагдаһан зүйлнүүдээр синтез хүсэндөө ороно. Анализ синтез хоёр хамтаржа, аналитико синтетическэ метод болоно. Энэ методэй ёһоор урдань хүүгэдэй танилсаагүй байһан абаанай танилсуулха гэһэн зорилготой тула абаанай аналитико-синтетическэ метод гэжэ нэрэтэй болоһон юм. Үгэ соо ямар абаануудай дуулдаһаб, тэрэ абаянууд яажа үгүүлэгдэдэг ба ямар үзэгөөр туд-тудтаа тэмдэглэгдэнэб гэжэ һайнаар мэдэхэ болбол уншахадаашье, бэшэхэдээшье, алдуу хэтэгүй һуурита байха юм. Жэшээлхэдэ, завод, товар, Чита, чайник, пар, фабрика гэхэ мэтын үгэнүүдые бурят хүүгэд уншахадаашье, бэшэхэдээшье алдуу хэдэг байна. Энэ хадаа туд үгэнүүдэй абаянайнь составые мэдэхэгүй, б-ч-ш-п-ф үзэгүүд сохом ямар абаянуудые тэмдэглэнэб гэжэ илгааень ойлгодоггүй байһан дээрэһээ болоно. Үгышье һаа, һам гэжэ үгын эхиндэ һ абаян дуулдана, тиимэ хатань һ үзэг бэшэхэ ёһотой гэжэ бодонгүйгөөр, өөрынгөө нютагай хэлэндэ хэлэгдэдэг ёһоорынь сам, хам гэжэ бэшэхэшье, уншахашье ушар гарадаг. Энэ мэтын хүүгэдэй хэлэлгын дутуу дундые усадхаха ябадалда абанай аналитико - синтетическэ метод ехэ туһатай юм.

Энэ тэдыгээр абанай аналитико-синтетическэ методэй гол удхые ба ашаа туһыень тайлбарилалгые дүүргээд, саашань бурят-монгол хэлэнэй абаян ба үзэгүүдтэй танилсуулхадаа мэдэхэ шухала зүйлнүүдыень хаража үзэе.

Бурят-монгол хэлэндэ абаян ба үзэгүүдтэй тоо адли бэшэ юм. Абаянуудынь үсөөн, үзэгүүдынь олон байха. Жэшээлхэдэ, а абаяе аминдань харахада нэгэ байһан аад, үгэ соо түргөөр, удаанаар—хоёр янзаар дуулдадаг, тиимэ тула түргэн а, удаан аа гэжэ илгаатай байха. Энэ илгааень таха, тааха гэжэ хоёр ондоо удхатай үгэ соо элеэр харанабди. Али яба гэжэ үгын һүүлдэ удаан аа бэшэхэдэ, ябаа гэжэ тон ондоо удхатай болоно хубилдаг байна. О, э, ү, у, и үгэ соо түргөөр, удаанаар дуулдадаг. Тиимэ тула эдэээниие ами аминдань һалгаажа танилсуулха ёһотой.

Мүн баһа сложно, хоёр ондоо абаянууд ниилэжэ, үгэ соо дуулдахадань, нэгэ үзэгөөр тэмдэглэгдэн байдаг. Жэшээлхэдэ, я, е, ё, ю үзэгүүд хоёр ондоо абаянуудые тэмдэглэнэ. Зүгөөр эдэниие хоёр абаян болгожо һалгаха аргагүй байһан тула үгэ сооһоо энэ хэбээрнь илгажа танилсуулха ёһотой юм. Энэ мэтэ ай ой, эй, үй, уй дифтонгнууд тусгаар группа болоно илгаадаа ушартай. Эдэниие нохой, гахай, бээлэй гэхэ мэтын үгэнүүд сооһоо энэ хэбээрнь илгажа танилсуулхада зохихо байгаа юм.

Хашалган абаянуудые дуулдаж... үгүүлэгдэхэ талаараа хэдэн илгаатай. Утаар татажа үгүүлэгдэдэг хашалганууд р, ш, с, з, н гэхэ мэтын хашалганууд нэгэ ондоогоор харагдаха, түргөөр эгсэ дуулдадаг хашалганууд б, г, д, т, л мэтын хашалганууд тусгаар харагдаха ёһотой. Эдэнэр үгэ соо хойноо аялган абаатай холбогдоогүй байхадаа тодо бэшээр дуулдадаг. Энэнһээ гадна в, ф, к, ц, ч хашалганууд һаа, хэдыш үрэн бурят үгэдэ байдаггүй, абтаһан үгэдэ, тусхайта нэрэдэ байдаг ба бурят үгын б, п, ш, с хашалганнуудтай һамаржа хэрэглэдэг ба бэшэгдэдэг байһан тула тусгаар группа болон илгагдана. Эдэниие зүб үгүүлхэ ба үгэ соо дуулдахадань зүб илгаруулха хэрэгтэ үлэмжэхэн һанаала табиха ёһотой юм.

Абаян ба үзэгүүдэй тухай энэ дээрэ хэлэгдэһэн илгаануудые харахадаа абажа, үзэглэл гараха үе табан ондоо принципээр эмхидхэгдэнэ. М. Н. Имехеновэй энэ жэлдэ гараһан үзэглэл соо абаян ба үзэгтэй танилсуулха материалнуудынь иимэ гуримтайгаар табигдаһан байна.

1. Түргэн аялганууд ба утаар татажа болохо хашалгануудые үзэхэ шата (11—29 нюурнууд).

2. Утаар татажа болохо хашалганууд ба удаан аялгануудые үзэхэ шата (30—46 нюурнууд).

3. Иотированна түргэн ба удаан аялганнуудые (я, яа, е, ее, ё, ю, юу) үзэхэ шата (30—46 нюурнууд).

4. Дифтонгнуудтай (ай, ой, эй, уй, үй), танилсуулха шата (57—62 нюурнууд).

5. Абтаһан үгэнүүдтэ, тусхайта нэрэнүүдтэ харагдадаг хашалгануудые үзэхэ шата (63—78 нюурнууд).

Энэнһээ гадна, тус үзэглэл соо хадан абаян бэ... үзэгүүдые гараһанайнь һүүлдэ, тэдэнээ дабтажа үзэхэ тусгаар материалнууд үгтэһэн байна. Энэ хадаа урдын үзэглэл соо байгаагүй шэнэ зүйл юм. Тиимэ тула дабталгын урогууд тусгаар һүүри эзэлхэ байна. Дабталга хэхэлээ урдань үзэһэн абаян ба үзэгүүдээ хэрэглэжэ, үгэнүүдые үе үеэрынь, бүхэлиндэнь уншуулха, сацааа болоходоо мэдүүлэлнүүдые ба текст уншуулжа, һурагшадайнгаа уншаха дадалынь һэргээхэ гэһэн зорилготой юм.

Ингэжэ үзэглэл гараха үе соо уншалга ба бэшэлгэдэ һургаха метод тухай, бурят-монгол хэлэнэй абаян ба үзэгүүд тухай, һурагшадай үзэхэ М. Н. Имехеновэй заһажа зохёоһон үзэглэлэй байгуулалта тухай тобшохон мэдээнүүдые элирүүлээд, саашань багшанарай практическа хэхэ хүдэлмэрине тодорхойлоё.

Энэ бүлэгэй эхиндэ абаянай аналитико-синтетическэ методэй гол удхань 10 пунктаар тодорхойлжо харуулагдаһан байна. Энэ 10 пункт соо дурсагдаһан зүйлнүүдые багшанар урок соогоо яажа практическа бэелүүлхэ ёһотойб гэжэ харуулая.

1. ХЭЛЭЛГЭ СООҺОО МЭДҮҮЛЭЛ ИЛГАХА АРГА

Хүн үгэ хэлэхэдэө дүүрэһэн удхатай бүхэли болон хэлэдэг. Тэрэнь мэдүүлэл гү, али бүхэли хэлэлгэ болодог. Мэдүүлэлшье, бүхэли хэлэлгэшье, туд тудтаа үгэнүүдһээ бүрилдэһэн байдаг. Үгэнүүдынь үенүүдһээ, үенүүдынь ондо ондоо абаянуудһаа бүридэһэн байдаг. Тэрэ абаянуудынь бэшэхэдэ үзэгүүдээр тэмдэглэгдэдэг. Тиимэ тула хүүгэдые ямар нэгэн шэнэ абаатай танилсуулха гэбэл һаа, тэрэ абаягаа хэлэлгэ сооһоо шагнажа олохо, илгаха ёһотой байгаа юм. Тэрээнэй тулада нэн түрүүн хэлэлгэ сооһоо мэдүүлэл илгаха.

Хэлэлгэ сооһоо мэдүүлэл яажа илгахаб гэһэн асуудалда харюусая.

Үзэглэлэй нюур бүхэндэ зураг үгтэһэн байдаг, тэрэ зурагайнь нэрэ гү, али удхань хажуудань байһан үзэгэй нэрэдэ заабол тааараха байха.

Жэшээлхэдэ, з абаянтай танилсуулха нюурта һүхын эшэ зураатай байха. Тиимэ тула багша болбол тусгаар зураһан һүхын эшэ харуулжа, энэ юун бэ? юу хэжэ байна? юу хэдэг һэн бэ? юу хадаг юм? гэхэ мэтээр асуудал табижа, дүүрэн харюу һурагшадаараа хэлүүлхэ. Һурагшадай хэлэһэн харюу сооһоо «Энэ һүхын эшэ байна» гэһэн мэдүүлэл илгажа болохо. (Үзэглэл соохи Э үзэг харуулжа болохогүй). Ингэжэ һүхын эшэ тухай зураг хаража хөөрэлдэһэн хойноһоо «Эшэ» гэжэ үгын оролсоһон нэгэ мэдүүлэл илгажа абалгаар энэ асуудал шиидхэгднэ гээшэ. Энээндэ 2—3 минута саг хэрэгтэй.

2. МЭДҮҮЛЭЛЫЕ ҮГЭНҮҮДТЭ ҺАЛГААХА АРГА

Бэлэдхэлэй үеһөө эхилжэ, хүүгэд болбол хүн дуугархадаа ондо ондоо үгэнүүдые хэлэдэг гэжэ мэдэхэ болоһон байха ёһотой. Тиимэ тула багшань «Энэ һүхын эшэ байна» гэһэн мэдүүлэл соо хэды үгэ байнаб, шагнаад байгты гээд, тус мэдүүлэлээ үгэ үгөөр илгажа дахин хэлэхэ. Дүрбэн ондоо үгэнүүд байна гэжэ зүб хэлүүлэмсээрээ, ямар дүрбэн үгэ байнаб, нэгэ нэгээр хэлэгты гэжэ хэлүүлхэдээ, хургаа даража тэ-лохо. Тиигээд саашань энэ үгэнүүд соомнай манай харагша зурагай нэрэ байна гү, энэ зурагай юун гэжэ нэрэтэй бэлэй, гээд зурагаа харуулха. Һурагшадай эшэ гэжэ дахин батадажа хэлэхэдэнь, багша зай бидэ энэ эшэ гэжэ үгые аминдань хаража үзэе гэлгээр мэдүүлэл сооһоо үгэ илгаажа хүсэндөө орхо. Энээндэ мүн 2—3 минута саг хэрэгтэй.

Үргэлжэлэлынь хожом гараха.

ХЭЛЭ БЭШЭГЭЙ ТАЛААР СУГЛААН БОЛОБО

Бурят-Монголой Культура ба Экономикын Гүрэн й научно-шэнжэлэлгын Институт ба «Бурят Монголой Үнэн» газетын редакци хоёр хамтаржа, сентябриин 18-ай үдэр хэлэ бэшэгэй талаар суглаа хэбэ.

Тус суглаанда Институдай, Бургизай ба редакциин хүдэлмэрилэгшэд, мүн городой бурят-монголой хэлэ бэшэгэй мэргэжэлтэд ба эдибхитэд олоороо сугларба.

Олон жэлэй туршада угаа ехэ оролдолго гаргажа зохёоhон «Бурят-Монгол хэлэчэй словарь» гэжэ өөрынгөө ехэ зохёолой тухай эрдэмтэн нүхэр К. М. Черемисов гэгшэ элидхэл хэһэн байна. Тус элидхэлые сугларагшад маша ехээр һонирхон шагнаа. Элидхэлшэ өөрынгөө үгэ соо бурят-монгол хэлэнэй түргэнөөр хүгжэжэ байгаа ябадал тухай, мүн энэ хүгжэлтэдэ агууехэ, гайхамшагтай баялиг ород хэлэн хэды шэнээн ехэ ба шухала нүлөө үзүүлжэ байһан тухайнь онсолон тэмдэглээ.

Урдань бурят-монгол хэлые халирхайгаар, ёһо тэдыгөөр шэнжэлһэн нүхэд энэ хэлые молхи тулюур, үгытэй хэлэн гэжэ тон буруугаар ойлгодог байгаа. Гүнзэгыгөөр саагуур орожо шэнжэлхэдэ, бурят-монгол хэлэн ямаршье хэлэнһээ юугээрээшье дутахагүй, айхабтар баялиг, хурса хэлэн байгаа юм гэжэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Черемисов тон һонирхолтой жэшээнүүдые олоор харуулаа.

Нэрлэгдэһэн словарьда рецензи бэшэһэн научна хүдэлмэришэн Т. А. Бертагаев өөрынгөө үгэ соо дүшэ гара мянган бурят-монгол үгэнүүдые тайлбарилһан энэ словарь болбол зайлашагүй академическэ словарь мүн, манай хэлэнэй байгуулалтада ба хүгжэлтэдэ сэгнэшэгүй ехэ туһа үзүүлжэ шадахань лабтай гэбэ.

Бурят-Монголой Культура ба Экономикын Гүрэнэй эрдэм шэнжэлэлгын институдэй директор нүхэр Г. Ц. Бельгаев ба бусад өөһэдынгөө үгэ соо энэ маша шухала словарь бэшэһыень һайшаажа, шухала дурадхалнуудые оруулха зуураа, энэ словариие 1947 оной туршада заагүй хэблэжэ гаргахые хүсэбэд.

Сугларагшад болбол бурят-монгол хэлэнэй теориин талаар, мүн энэ хэлэнэй терминологиин талаар хойшодоо энэ мэтын суглаа, хөөрэлдөөнүүдые ябуулжа байхань шухала гэжэ шиидэбэ.

Арадай баялигые хамгаалгада гражданска флот туһална

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ советскэ лётчигууд гитлеровскэ һүрэг дээрмэшэдтэ эсэргүү шэн баатарлигаар тэмсэжэ, тэдэнэртэ айхабтар ехэ гээлтэ ушаруулһан байха юм.

Мүнөө амгалан сагай үедэ, Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ советскэ авиациин үмэнэ айхабтар ехэ зорилгонууд табигданхай. Арадай ажахын һалбаринуудые хэлхээ-холбоогоор хангаха ябадалда авиаци ехэ түүргэ эзэлнэ.

Манай Бурят-Монгол республикын гражданска агаарай флодой коллектив Сталинска авиациин һайндэрые алдарта ажал хүдэлмэреэр угтаһан байгаа. Энэ коллектив болбол сэрэг дайнай жэлнүүдтэ хүдэлмэрилһэн шэнги һайн амжалтатайгаар 1946 он соошье ажаллаһан байна.

СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгуулиин үдэр, Улан-Удын гражданска агаарай флодой летчигууд һунгуулиин бюллетеньнүүдые холын аймагуудта зөөжэ, харгы замдаа ямаршье аюулда тохеолдонгүй, даалгабаряа дүүргээд дахин бусадаг байгаа.

Баунтын, Баргажанай, Яруунын, Хориин, Хэжэнгын ба бусад холын аймагуудта почто ба пассажирнуудые зөөлгэдэ гражданска авиаци һайн амжалтануудые туйлаһан байна.

Гэхэтэй хамта, гражданска авиаци хадаа арадай баялигые хамгаалгада эдибхитэйгээр хабаадалсана. Энэ ондо ой модые түймэрэй аюулһаа хамгаалха хэрэгтэ майор Хейфецэй ударидадаг авиаотряд бага бэшэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Штурман нүхэр Батина, пилот нүхэр Левицкий гэгшэдэй һэргэг ажалһаа боложо 1946 оной июнь һарын туршада Хориин, Хэжэнгын Яруунын аймагуудай ой модондо гал түймэр гараагүй. Эдэ нүхэдэй үүсхэлээр эндэхи аймагуудаар самоледуудай бууха таарамжатай зохид талмайнууд түхеэрэгдэһэн байха юм. Тэрээнэй ашаар тус аймагуудай ажалшад мүн шэнэ газетэ, журнал уншаха, санитарна туһаламжа абаха үргэн аргатай болобо.

Пилот нүхэр Каспирович болбол холын Хойто Байгалай, Баргажанай аймагуудые хэлхээ-холбоогой харилсаагаар хангажа шадаа. Тэрэ хадаа июль, август һаранuудта элдэб ашаа ба пассажирнуудые шэрэхэ түсэбөө 150 процент дүүргэһэн байна.

Улан-Удын агаарай гражданска флодой коллектив үнгэрһэн һарала элдэб ашаанууд, пассажирнууд ба почто зөөлгын түсэбые 130 процент дүүргэһэн байна.

Тус коллектив 1946 он соо туйлажа байһан амжалтануудаа улам саашань бэхижүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөе шэнэ долгёор дэлгэрүүлэн хүдэлмэрилнэ.

Д. КОЛМАКОВ.

Транспортер түхеэрэгдэбэ

Модо үһанһаа шэрэжэ гаргаха ехэ хүсэтэй транспортер Онохойн лесокомбинадта түхеэрэгдэбэ. Энэ транспортер болбол үдэр бүхэндэ 600 шахуу кубометр модые үһан сооһоо эрье дээрэ гаргажа сомохо шадалтай байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын аймагай «Большевик» колхозой членүүд Аюшеева Дари (баруун гарһаа) Банзаракцаева Долгор гэгшэд. Эдэнэр овощеводствын талаар түрүү һуури эзэлнэд.

И. Красавцевай фото.

ОРОЛДОСОТОЙ ХҮДЭЛМЭРИИН АШААР

Байкало Сэлэнгын пароходствын үһалбариин ажахын малшад үхэр малаа олошоруулхын ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө оролдосотойгоор хүдэлмэрилнэ. Иимэ хүдэлмэриингөө ашаар энэ жэлдэ мал үсхэбэрилхэ түсэбөө, адуу мореор—156 процент, эбэртэ бодо малаар—140 процент, хони ямаагаар—130 процент, гахай үсхэбэрилхэ түсэбөө 467 процент дүүргэһэн байна.

Малшад нүхэд Кононова, Мельникова гэгшэд ажахы дээрээ түрүү малшад гэжэ тоологдоно.

Ангуушадай Бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүн

1945—46 онуудай агнууриин сезондо ангуушадай Бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүнгэй ёһоор манай республикын 50 эрхим ангуушад заготживсырьегой Бүхэсоюзна нэгэдэлэй ба арһа үйлэдбэрилхэ ажаүйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй грамотаар шагнагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо Баргажанай аймагай ангуушан Георгий Андриянович Шелковников нэгэдэхи шатын шан—хоёр аматай буу, сабхиин арһа ба костюмай бүд, 10 килограмм дробь, 50 гильзэ, 1 килограмм дари абаба. Мүн хоёрдохи шатын шанда М. В. Шелковников (Баргажан), И. И. Сахаров (Прибайкальска аймаг), И. А. Сидоров (Кабанск) гэгшэд хүртэбэд.

Тэрэшэлэн гурбадахи шатын шан 9 ангуушад абаа. Мүнөө ангууша бүхэн ерэхэ агнууриин сезондо эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна.

Электричествые хэрэглэжэ, таряа сохино

Прибайкальска аймагай Зырянска гидроэлектростанцида ойро шадарай „Путь социализма" гэжэ колхоз энэ жэлдэ электрын хүсөөр таряа сохилго эмхидхэбэ. Электрын хүсые хэрэглэжэ тус колхоз нилээдгүй олон хүнүүдээ ондоо ажалда эльгээһэн байна.

Өөһэдынгөө хүсөөр түлишэ бэлэдхэбэ

Кабанскын аймагай Посольско уншалгын байшангай хүдэлмэрилэгшэд һаяхан болоһон амаралтын үдэр воскресниктэ гаража, 20 кубометр түлеэ бэлэдхэһэн байна. Ингэжэ тус коллектив уншалгынгаа байшангые өөһэдөө түлеэгээр хүсэд хангаба. Воскресниктэ киномеханик Махнев Мищенко, Сакрыгин ба Федоров гэгшэд эрхим хүдэлмэреэрээ шалгарбад.

Кондитерска цех эмхидхэгдээ

Яруунын аймпотребсоюз һаяхан кондитерска цех эмхидхэжэ аймагай ажалшадта худалдагдаха элдэб янзын амтатай эдеэ—пирог сушка, булкануудые барижа захалаа. Гадна, энэ цех ажалшадай тусгаар захяагаар тортнуудые барижа гаргадаг болобо.

В. БАЙБОРОДИН.

Шэнэ номууд хүдөө эльгээгдэхэнь

Һаяар республиканска бибколлектор аймагай центрын библиотекэнүүдтэ 3000 шахуу шэнэ номуудые эльгээхэнь. Эльгээгдэхэ номуудай тоодо „Дипломатиин түүхэ" гэжэ номой 2 ба 3-дахи том, „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхооходо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули" (бурят-монгол хэлэн дээрэ) ба хүүгэдэй уншаха номууд бии.

Гадна хүдөө ажал тухай олон номууд эльгээгдэхэ юм.

ПАРИЖСКА АМГАЛАН ТАЙБАНАЙ КОНФЕРЕНЦИ ДЭЭРЭ

Венгридэ хабаатай политическэ ба территориальна асуудалнуудай талаар комиссида

ПАРИЖ, сентябриин 18. (ТАСС-эй тусхай корр.). Венгридэ хабаатай политическэ ба территориальна асуудалнуудай талаар комиссиин энэнэй урда тээхи заседани дээрэ Чехословакиин түлөөлэгшэ Климентис гэгшэ венгерскэ түрэлтэй 200 мянган ажаһуугшадые Венгриин территори дээрэ өөрынгөө территори дээрэһээ нүүлгэхэ эрхые Чехословакида олгохо гэһэн шэнэ статьяе эб найрамдалай договорой проект соо нэмэжэ оруулха гэжэ дурадхаба. Чехословацка делегадай энэ дурадхалай еһоор Венгри болбол дурсагдагша нюурнуудые өөрынгөө территори дээрэ абаад, тэдэнэрые өөһэдынгөө гражданууд гэжэ тоолохо еһотой болохо байна.

Энээнтэй дашарамдуулан комиссиин членүүд венгерскэ делегациин һанамжые соносхоо хүсэбэ.

Мүнөөдэр комисси болбол Чехословацка делегециин дурадхалые буруушааһан Венгриин түлөөлэгшэ Сегеди Маджак гэгшын үгые сонособо.

* *

Мүнөөдэр Болгарида хабаатай политическэ ба территориальна асуудалнуудай талаар комиссида үзэгдэхэ еһотой Болгаритай э[...] рамдалай договорой проекты[...] статьянуудые зүбшэн х[...] юрэнхы дээрээ дүүрэбэ.

Тиигэбэшье тус комисси [...] статьянууд тушаа шиидхэ[...] үшөө абаадүй. Тэдэ статья[...] түрүүшиинхинь греко-болгарск[...] лые тодорхойлхо тухай статья[...] байна. Греческэ делегаци [...] статьяда өөрынгөө заһабари [...] жа, энэ заһабаринь сэрэгэй [...] сиин үзэмжэдэ дамжуулан [...] байгаа гэжэ мэдээсэгдэһэн [...] Энэ комиссиин өөрынгөө то[...] лые үгэһэнэй һүүлээр дурс[...] статья голосованида табигда[...] лоно.

Комисси болбол Великобри[...] делегацяар дурадхагдаһан [...] нальна бага яһатанай эрхэ[...] хамагаалха ябадалда хамаатай [...] статья тухай шиидхэбэриие [...] лэн абаадүй байна.

* * *

Мүнөөдэр сэрэгэй комисси[...] седани дээрэ, Италиин үһэ[...] гэй флодые ехэдхэхэ тухай [...] африканска союзай делегаци[...] радхагдаһан заһабаринууд [...] дуугаар арсагдаба.

Югославиин ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хи[...] тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ

ПАРИЖ, сентябриин 18. (ТАСС-эй тусхай корр.). Италида хабаатай политическэ ба территориальна асуудалнуудай талаар комисси Югославиин ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хилэ тухай зүбшэн хэлсэлгые үргэлжэлһөөр.

Чехословацка делегациин түлөөлэгшэ Секанинова гэгшэ энэ асуудалые буруугаар шиидхээ һаа, ерээдүйн сагта арсалдаануудые гаргаха аюул бии болгогдохо магадгүй гэжэ зааба. Секанинова гэгшэ чехословацка делегаци хадаа бразильска ба южно-африканска заһабаринуудые буруушаана гэжэ мэдүүлбэ, белорусска делегациин түрүүлэгшэ Киселев гэгшэ Триестһээ Итали хүртэр коридор байгуулха гэһэниие ба сүлөөтэ территориин составта баруун Истриин районуудые оруулхые арсаба.

Итали болбол өөрынгөө национальна, этническэ ба экономическа хилэ дээрэ хизаарлан тогтожо, юлийскэ крайные тэрэнэй центр болохо Триест городтойнь хамта тэндэхиин арад зондо үгэхыень үнэн зүйтэй ябадал эринэ. Иимэ шиидхэбэри хуулита ба зүб болохо. Гэбэшье, конференци дээрэ бии болоод байһан оршом байдалые хараандаа абажа белорусска делегацяар дурадхагдаһан Югославиин ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хоорондохи хилые зүбшэн хэлсэжэ абахын дурадхал оруулнаб гэжэ Киселев хэлэбэ.

Рунганодан (Индия) гэгшэ Индиин делегаци бүхы заһабаринуудые арсажа голосовалха ба Триестын Сүлөөтэ Территориин хилэ тушаа эб найрамдалай договорой проект[...] хэлэгдэһэн дурадхалнуудые [...] хэ гэжэ мэдээсэбэ.

Югославска делегат Леонти[...] шэ триестинскэ коридорой [...] экономическа һанамжануу[...] шэ, харин стратегическэ һа[...] нууд дээрэһээ гараа юм гэж[...] ба. Энэ проект болбол Три[...] Югославида добтолго хэхэд[...] һалха трамплин болгоно [...] Данцигска территори шэнги [...] экспериментые дабтаха ябадалые [...] зайсуулхын тулада, триестин[...] ридорые байгуулха ябадалые [...] ха еһотой.

Эсэстэ Югославиин тү[...] хадаа югославска арадай ге[...] скэ тэмсэлэй түүхые һануулж[...] дэнэр ерээдүй үетэнэй ба [...] үмэнэ өөрынгөө уялгые гүй[...] бди.

Бидэнэр юлийскэ крайн[...] ритори дээрэ коридор ба[...] ябадалые туйлахые оролдо[...] шадай алдуу эндүүрилгын т[...] рюусалгые бэе дээрэһээ зай[...] бди»,—гэбэ.

Польшын түлөөлэгшэ Три[...] скэ асуудал тушаа южно-аф[...] ска делегациин баримт[...] аюултай һанал үзэмжэһээ ко[...] уридшалан һэргээмжэлбэ. [...] үзэмжэ статус—КВО-е (м[...] болоод байһан байдалые) [...] дань байлгаха гэһэн ушартай [...] но. Иимэ үзэмжэ түүхын [...] ямаршье буруу ябадалнуудые [...] гализацилха ушар бии боло[...]

Польско делегаци Триест[...] лөөтэ Территориин хилые ба[...] ска дурадхалай еһоор тогтоо[...] жэ хэлэбэ.

Редакцида ерэһэн бэшэ[...]

КЯХТЫН КОЛХОЗНО РЫНОК ТУХАЙ

Ажалшадые эдеэ-хоолоор хангаха ябадалда колхозно рыногүуд бага бэшэ удхашанартай гээшэ.

Гэбэшье, Кяхта городой хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд энэ хэрэгтэ анхаралаа табидаггүй. Тэрэнэй эсэстэ эндэхи рынок ажалшадай эрилтые хангажа шаданагүй. Тоһо мяхаяа табижа худалдаха газар уйтададаг байха юм.

Рынок дээрэ арайхан гэжэ 3 шэгнүүр, 5 гирнүүд бии. Тиимэһээ элдэб шулуу түмэр тэнсүүлжэ ба[...] хуурха мэхэлхэ ябадал [...] Эндэ элдэб эдеэ-хоолой зү[...] худалдажа байхадань, элүүр[...] сэбэрэй талаар хэншье [...] үзэдэггүй байна. Ларегүүдай[...] нууд, рыногэй үүдэн эбдэр[...]

Кяхта городой колхозно [...] хэды болтор иимэ эмхи гү[...] иимэ задагай нобшо байха [...]

Н. ЧЕРНЕ[...]

Зумбраа олоор алана

Бичурын аймагай һурагшад хүдөө ажал й хоротодые хюдахын түлөө эгир ангуушадай Бүхэсоюзна ба республиканска конкурсда хабаадалсаһан байгаа. Зарим һурагшад тус конкурсын условинуудые дүүргэжэ шадаһан байна.

Партизанска сомоной 10 наһатай Михаил Анутов ба Евлосей Куприянов гэгшэд 210 гаран зумбраануудые алажа, республиканска конкурсын условиие дүүргэбэ. Мүн Андрей Перельгин, Игнат ба Ульян Сафоновууд 500—600-аад зумбраануудай арһа аймагай заготживсырьегой контородо тушаажа, эдир залуу ангуушадай Бүхэсоюзна конкурсын условиие үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Иркутска кукольна теат[...] артистнууд—Кабанск[...]

Һаяхан Кабанскын [...] социалистическэ культур[...] шанда Иркутск городой ку[...] театрын артистнар нэгэ ха[...] жэг наада ба концерт хар[...]

Һонирхолтой наада [...] һан артистнарые аймагай [...] шад халуунаар угтаһаа [...]

Шэнэ станогууд

Һаяхан сельхозснабай республиканска конторо болбол түмэр ба булад үйлэдбэрилхэ токарна, фрезерна, харуулдалгын, үрмэдэлгын 50 станогуудые тушаажа абаба.

Харюусалгата редактор
Ц. Д. ДАМДИНЖА[...]

һү, тоһо тушаалгые таһалдуулна

Закаменай аймагай Мыло-Бортын сомоной «Улаан Одон» колхоз гүрэндэ һү, тоһо тушааха жэлэйнгээ түсэбые үлүүбшэлэн дүүргэбэ. Мүн Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз һү тушаалгын түсэбые июлиин нэгэн болтор хүсэд дүүргэһэн байна.

Эдэ колхозууд Иволгын аймагай Гильбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой жэшээгээр жэлэй эсэс болтор гүрэндэ түсэбһөө үлүү һү тушааха уялгануудые абаа юм. «Улаан Одон» колхоз түсэбһөө үлүү 10 мянган литр һү тушааха уялга абаа.

Тиигэбэшье, аймаг соо һү, тоһо тушаалга тон хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байнхай. Гүрэндэ һү тушааха жэлэй түсэб колхозууд, колхознигууд ба албахаагшад мүнөө болтор хахадлаашьегүй байһаар. Аймагай 27 колхозуудай арайхан 8 колхоз түсэбөө миил 50 процентһээ дээшэ дүүргээ.

Һү, тоһо тушаалга илангаяа Михайловска сельсоведэй Сталинай, Цакирай сельсоведэй Ленинэй, Щетинкинай, Ворошиловай нэрэмжэтэ ба «Улаан таряашан» колхозуудта муугаар эмхидхэгдэһэн байха юм.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Попов) һү тушааха жэлэй түсэбые миил 25 процент дүүргэһэн аад, 12 һаамхай үнеэдээ үбһэхуряалгада ябаһан колхознигуудта һаалгахаяа үгэһэн байна. Энэ колхозой малажалай бригаданууд дээгүүр һү һааха тоһо тушааха түсэбэй даалгабаринууд үгтөөгүй, малажалһаа гараһан ашаг шэмын тоо ба бүридхэл һайнаар табигдаагүй байха юм.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 8 һарын турша соо арайхан 285 килограмм тоһо тушаажа, түсэбөө 18 процент дүүргэбэ. Колхозой хуушан түрүүлэгшэ Н. Дмитриев гэгшэ тоһо тушаалгые эмхитэйгээр үнгэргэхын орондо, гүрэндэ харша ябадал гаргаһан байгаа. Түрүүлэгшэ байха үедөө колхозой хэрэгсэлдэ 8 мянган литр һү, тэрэнэй тоодо 40 гаран килограмм тоһо ба колхознигуудта 16 толгой ба аймагай албахаагшадта 2 толгой һаамхай үнеэдые саг зуура һаалгахаар үгэһэн байха юм.

Малай зунай бэлшээриие һайнаар эмхидхэжэ, һү ехээр һааха, үхэр малаа таргалуулха хүдэлмэринүүдые олонхи колхозууд муугаар эмхидхэһэн байна. Ворошиловай ба Щетинкинай нэрэмжэтэ колхозуудай үнеэдынь оролдосогүйгөөр харууһалагдаһан дээрэһээ олоор һубайрһан байха юм.

Колхознигууд ба албахаагшад гүрэндэ һү, тоһо тушааха түсэбүүдээ бүри хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Һү тушааха шэнэ хуулиин ёһоор хабаадуулагдаһан аймагай партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй олонхид өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэнэгүй. Раймаслопромой бухгалтер Балданов, минзагай түлөөлэгшэ Батуев ба бусад мүнөө хүртэр нэгэшье килограмм һү тушаагаагүй һуужа байнад.

Аймаг соо нилээдгүй олон тоото албахаагшад, туһалбариин ажаүйлэдбэринүүд һү тушаалгада хабаадуулагдаагүй байха юм. Аймагай заготскодой конторые эрхилэгшэ Шубин июль һара соо һаамхай үнеэтэй болоһон байгаашье һаа, мүнөө болтор һү тушаалгада хабаадуулагданагүй. Уполминзагой түлөөлэгшые орлогшо нүхэр Цыреновэй мэдүүлгын ёһоор аймпотребсоюз, Закаменай МТС 8—12 толгой үнеэдтэй юм. Теэд, эдэнэр мэдэглэхэгүй шалтагаанаар һү тушаалганһаа сүлөөлэгдэһэн байха юм.

Һү тушаалгын түсэбэй муугаар дүүргэгдэжэ байһан ябадал аймагай бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһаниие элирхэйлнэ. Эдэнэр тушаалгын пунктнууд дээрэ тоһо, һү абалгые һаадгүйгөөр эмхидхэхэ ябадал хангадаггүйһөө гадна, тоо бүридхэлые бусайдуулһан байна. Уполминзагай аппарадай хүдэлмэрилэгшэд колхоз ба сомсоведүүдээр ябажа, һү тушаалгые бодотоор эмхидхэнэгүй. Цакирай участогай уполминзагай агент Нимбуев хэнэйшье табилгагүйгөөр август соо 3—4 үдэр һамар бэлэдхэжэ тайгаар зайгуултаһан байна. Аймпотребсоюзай заготконторо (директорынь Н. Москвитин), сельпонуудай хүтэлбэрилэгшэд һү тушаалгые баһал удариданагүй. Мыло-Бортын сельпогой түрүүлэгшэ Н. Цыренов 5 һарын турша соо нэгэшье бүлэ колхознигто орожо һү тоһо тушаалгын удхашанарые ойлгуулаагүй байха юм. Михайловска, Бур-цакирай, Хамниин сельпонуудай магазинууд, ларегууд, үдэр бүри суургатай байлаг. Энэ хадаа һү ба бэшэ зүйлэй уялгата түлбэринүүдые тушааха ябадалда һаад ушаруулдаг байна. Аймпотребсоюзай заготконторо тоо бүридхэлөө тэсэшэгүйгөөр һамаргаһан байха юм.

Аймагай партийна, советскэ органууд, бэлэдхэлэй эмхи зургаанууд болбол һү тушаалгын дутагдалнуудые усадхаха ба тэрээниие болзор соонь, хүсэд дүүргэхэ хэмжээнүүдые абаха сагынь тулаа.

О. АЮШЕЕВ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни сельского хозяйства—3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта—4-51; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (в зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00701 Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР тираж [...]